"DEȘTEAPTĂ - TE ROMÂNE"

CERCUL CULTURAL ANDREI MUREȘIANU

Popa

ÎNȘIR'TE MĂRGĂRITE

anul II

6

RIO DE JANEIRO

1952

Î N Ş I R ' T E   M Ă R G Ă R I T E

Literatură - Folclor - Artă - Ştiinţă - Critică
Revista Scriitorilor Români Exilaţi
Boletim trimestral do Grupo Cultural "ANDREI MUREŞANU" - Rio.

Anul II   No. 6   Rio de Janeiro   Aprilie - Iunie 1952

C U P R I N S U L :

SALUT POETULUI ARON COTRUŞ

Intelectualitatea romana, are rarul prilej de a sarbatori in libertate o data care, daca ar fi fost traita acasa, in vremuri normale, ar fi luat cu totul alte proportii. Poetul Aron Cotruş, a carui semnatura si al carui elan poetic sunt prezente si astazi, ca in ziua aparitiei primei sale carti, in toate bunele publicatii romanesti, a implinit saizeci de ani de viata! De viata rodnica, de viata trudnica, dar totdeauna inchinata poeziei. Poetul acesta, poet in opera caruia nu se numara nici o carte de proza, traeste si lupta astazi in exil.

Ultima sa carte, "Drumuri prin furtună", este o solie si o chemare. Este solia pe care numai un poet adevarat,un poet mare, o putea trimite neamului oropsit, si este chemarea la lupta, care arata inca odata, ca un poet inseamna cu mult mai mult decat orice. Pentru aceasta, toti romanii liberi trebuie sa fie recunoscatori poetului, care din refugiul sau dela Madrid nu lasa sa se stinga flacara poeziei romanesti, in forma ei majora.

Daca am fi avut fericirea sa traim acest eveniment in Tara libera, multe ar fi fost onorurile si cinstirile,care i s'ar fi adus poetului. Desigur, nu ar fi lipsit Ediţia Definitiva in "Editura Fundaţiei Regale pentru Literatură şi Artă", nu ar fi lipsit locul de casa, nici decoratia cea mai inalta, nici discursurile, nici volumul omagial. Lumea s'ar fi inghesuit sa cinsteasca pe cantaretul lui "Horia". Si bine ar fi facut, caci s'ar fi cinstit pe sine.

Azi, in exil, stim ca un Comitet de Initiativa, compus de mai multi romani, au luat hotarîrea sarbatoririi lui Aron Cotruş.

In clipa in care reclama cea mai rasunatoare este rezervata politicianistilor, initiativa dela Madrid vine aproape ca o mustrare. Cei care au luat-o, cinstind pe poet, se cinstesc si pe ei, pentruca mai mult decat orice om politic, care azi este si maine s'a dus, poetul este al nostru, al tuturor.

Cei care ne-am grupat in "CERCUL CULTURAL ANDREI MUREŞIANU", si scoatem "ÎNŞIR'TE MARGĂRITE", stim cat este de grea lupta si viata in spirit, pentru spirit.

Trimitem de aceea, poetului Aron Cotrus, neobositului sexagenar, admiratia si dragostea noastra, alaturand convingerea nesdruncinata, ca septuagenarul va fi la fel de tanar, si ca, de mult intors pe pamantul Tarii, va primi si Editia Definitiva, si casa, si discursurile, si volumul omagial, pe care acesti grabiti contemporani au uitat sa i le pregateasca.

Numai asa, poetul lui "Mâine" va fi cinstit cu adevarat. Si nu de cei de azi, ci de cei de maine. De cei de totdeauna.

CERCUL CULTURAL ANDREI MUREŞIANU

ÎNŞIR'TE MĂRGĂRITE

FOAME

Lacătu-a gemut din fiinţa-mi întreagă.
Gardianul zăvorul a tras.
Şi'n celulă am rămas
Eu şi Foamea slăbănoagă.

Singuri, stăm faţă în faţă.
O văd ca prin ceaţă
Cum se despoaie fără ruşine
Şi ţopăie cu buricul la mine.

Aş omorî cu pumnul, ca pe o târfă,
Năluca-i de oase şi piele,
Dar braţul ăsta-i somoiog de cârpă
Şi degetele nu sunt ale mele ...

Terciul muced de mămăligă
În vis a fost, parcă.
Dinţii încă vor să se 'nfigă
În blid şi'n lingura bearcă.

I-aş linge peretelui galbenul lapte,
Cu limba aspră de mâţă;
Pernele astea de urdă m'aţâţă,
Stelele-afară-s ca perele coapte.

Aş ronţăi moloz din unghere,
Aş suge un colţ de saltea.
Deschide-te, sobă, ca o cişmea,
Gâlgâitoare de miere ...

De ce nu se face aşa o lumină,
Să văd că'n uşa celulei răsare
Maica Domnului cu-o strachină mare
Cu lapte şi azimă plină ...

Doamne, cum s'or ospăta alţii,
Morman de oase şi pâine ...
Ah, zodia mea, de fiară, de câine,
Cum mi-au dospit-o sfinţii înalţii !

ONOFREI PUŞCĂRIAŞUL x)

---

x) Din volumul (sub tipar) "Din poezia Rezistenţei româneşti" de Ion STEGARU, şi "Poeme din închisoare" de Onofrei PUŞCĂRIAŞUL, cu o prezentare de Victor BUESCU.

RABINUL BENIAMIN DE TUDELA ŞI VALAHII

de
CLAUDIU ISOPESCU

Printr'o nota publicata in "CHEMAREA" (IV, n.2, p.38) dl Pamfil Şei-
caru a binevoit a-mi adresa apelul nobil si patriotic sa dau lamuriri des-
pre Valahii vazuti si descrisi in veacul al XII-lea de rabinul Beniamin de
Tudela, cel mai celebru calator occidental din evul mediu in Europa, Afri-
ca si Asia pana in China. Cu setea-i neastamparata de a sti si de a dori
sa se stie tot ce-i in legatura cu neamul nostru azi atat de nenorocit, dl
Pamfil Seicaru, despre care neuitatul Iorga mi-a spus in mai multe randuri
ca e cel mai cult gazetar ce l-a avut pana acum tara noastra, dovedeste
insa ca nu intelege sa se lase de o atitudine culturala care e invinuita
de "activism patriotic" de unii refugiati, cari suprapretuind poate pro-
pria lor activitate ar dori ca refugiatii sa aiba vocatie si preocupari
de tot ce doriti, numai sa nu fie in legatura cu tara noastra. Sa mi se
ierte si umbra de ironie si exagerarea , dar nu pot fi de acord cu aceasta
dogma pentru refugiu. Nimeni nu va pretinde ca invatatii unui popor sa se
ocupe numai si numai de acest popor, dar tot asa ar fi o imposibilitate
ca multi dintre acestia sa nu fie creatori de valori nationale. Un neam
isi are un drept netagaduit la viata in istorie prin valorile spirituale
cari fiind nationale isi au locul lor bine determinat pe scara valorilor
universale. N u e doar iubirea de patrie un temeiu nedesmintit al iubirii
de omenirea intreaga ? Istoria noastra ne prezinta exemple pilduitoare de
valori spirituale care au fost si nationale si internationale. Humanistul
Nicolae Olahus(Românul) (1490-1568) ne-a dat in lucrarea Hungaria si des-
crierea intregului pamant romanesc si afirmarea latinitatii poporului din
care cu mandrie scrie ca se trage si el - era doar coborîtor din familia
voevodala a Draculestilor - lucru ce i l-a confirmat Ferdinand I prin lun-
ga diploma din 23 Noemvrie 1548:" Hae vero sunt omnes propemodum laudatis-
simarum gentium origines, inter quas Valachi, gentiles sui, minime postre-
mas habent, ut pote quos ab ipsa rerum domina urbe Roma oriundos constat;
unde nunc quoque sua lingua Romani vocantur; tua ista gens fortitudine
praepollens fuit, multorum praestantissimorum ducum genitrix, inter quos
J ohannes Hunniades, inclytae Mathiae regis pater, et illius aetati proxi-
mi majores tui potissimum enituisse feruntur"(Cfr A. Horanyi, Memoria, Vi-
ena, 1775, p. 694-705). Dar Românul nostru a scris si lucrarea Attila, a-
poi Historia Pannonica si atatea poezii in limba latina printre cari o e-
legie la moartea prietenului sau Erasmus din Rotterdam, poezii tiparite
de Fógel si J uhász la Teubner din Lipsca in 1934, ca sa nu mai insir si
celelalte scrieri ale lui. Spatarul Nicolae Milescu(1636-1708) a tradus,
cum afirma Dimitrie Procopiu din Moscopole, Biblia de la 1688 - Del Chiaro
Filstich si Raicevich atribue traducerea , fratilor Greceanu - a scris la
1669 in latineste si greceste despre prezenta reala, transsubstantio, a
euharistiei in credinta bisericii ortodoxe si acest memoriu a aparut la
Paris la 1669, in volumul lui A. Arnauld si P. Nicole. Dar Milescu a
scris lucrari si in vechea slavona si mai ales ruseste, limba in care
si-a scris relatia sa atat de importanta de calatorie de la Tobolsk la
Peking care a fost tradusa in limba engleza la 1919 de John F. Baddeley
in volumul: Russia, Mongolia, China. Dimitrie Cantemir a publicat in ro-
maneste si greceste scrierea sa filosofica Divanul(1698), unde exista o
sugestiva analogie cu o scriere a lui Leopardi, apoi si in ruseste "Car-
tea sistemei sau despre starea religiei mahometane"(1723) si in traducere
franceza, engleza si germana a aparut Istoria imperiului otoman. Dar ma-
rele nostru invatat, pentru care un Turc de origine si turcolog ca preten
tie mi-a declarat la Paris cu un aer olimpian de orator tot dispretul sau
savant - va fi citit oare atacul neindreptatit al lui Hammer din J ournal
asiatique dela 1824 ? - nu si-a uitat tara si neamul si a scris si Des-
criptio Moldaviae, tradusa in limba germana de Büsching si in cea rusa de
Levsin. Primul mare orientalist roman a dat contributii de valoare univer
sala, dar n'a putut renunta la iubirea de patrie care l-a indemnat sa dei
si valori nationale cari au fost o afirmare a patriei lui in lumea intern
tionala.

Iorga ne-a dat dupa metoda lui Lamprecht pe care o numeste metastori-
celebra sa Geschichte des osmanischen Reiches de peste 2500 pagini - la
1950, Turcii au tinut doliu de 3 zile pentru comemorarea asasinarii auto-
rului istoriei lor nationale - si The Byzantine Empire, dar tot atunci a
scris si Istoria bisericii romanesti si Istoria literaturii române din se
colul al XIX-lea in 3 volume si atatea studii si comunicari a-

cademice relativ la tara si cultura noastra. Cel mai mare poet roman, Emi-
nescu, si cel mai mare invatat humanist ce-l cunoaste istoria omenirii,
Nicolae Iorga, daca ar apare printr'o minune dumnezeiasca printre noi re-
fugiatii, ar scrie cel mai mult in legatura cu acel popor vrednic românesc
de care s' au mandrit si pe care l-au ridicat prin adancirea sufletului,
istoriei si culturii lui la valoarea unui factor original si creator in
viata spirituala europeana.

In timpul razboiului s'au irosit milioane si milioane de franci el-
vetieni cu numarul nesfarsit de atasati pana la consilieri de presa si
culturali peste hotare. Multi sunt azi refugiati. Cari si cate sunt arti-
colele ce le-au publicat in ziare si reviste, traducerile facute si con-
tributiile lor la studiul legaturilor noastre cu toate tarile unde mai
mult au vegetat ? Care e progresul facut in studiul relatiilor franco-ro-
mane in domeniul istoriei stiintelor, dreptului, istoriei, literaturii ?

Fiecare din noi se va ocupa de studiile sau de scrisul pentru care
are vocatie, dar va gasi si putin timp pentru neamul din care face parte.
Datoria carturarilor e cautarea adevarului, acesta insa nu trebue sa ra-
mana ascuns in carti stiintifice(nu poate fi vorba de compilatii cu re-
zultatele muncii altora), ci e nevoe sa fie impartasit si transmis in cât
mai multe constiinte, astfel se aduce un serviciu real omenirii si civili-
zatiei. Nu traim si lucram pentru noi, ci pentru omenire si de aceea si
cei mai umili au dreptul sa cunoasca adevarurile stiintifice. Cat dispret
arata unii pseudo-carturari pentru ziare... Si sunt tari ca Italia, unde
in ziare apar articole cu rezultate de descoperiri literare, istorice, de
stiinta aplicata, de documente inedite inainte de a fi publicate in re-
viste sau carti. O carte de studii apare in cateva mii de exemplare, un
ziar in cateva sute de mii si numai daca 50.000 iti citesc articolul des-
pre tara, ti-ai implinit intr' o masura mai mare datoria fata de omenire.

Cu toata vina de patriotism activist ce se poate atribui, consider
ca e datoria noastra de refugiati de a face cunoscuta tara si cultura
noastra in limbi straine: avem de afirmat spiritualitatea romaneasca in
lumea libera si de aparat cultura noastra de stalcirea ei din partea unui
dusman atat de nelegiuit al poporului din care avem mandria de a fi cobo-
rîtori. Cine e adevarat patriot si carturar, nu poate sa nu creada in va-
loarea internationala a acestei datorii si se va stradui sa si-o implinea-
sca, ceea ce ar face-o si un Eminescu, Iorga, Pârvan, Nae Ionescu, etc

x

x x

Sa cercetam deci tot ce s'a scris despre Români in tarile libere cari
ne ofera generos ospitalitatea pamantului lor. G.Popa-Lisseanu in cele 15
volume de "Fontes historiae Daco-Romanorum" a publicat numeroase si intere-
sante scrieri istorice medievale, de unde a studiat intr'un memoriu acade-
mic si "Limba română în izvoare istorice medievale"(1940) la Procopiu din
veacul al VI-lea, Theophylactus Simocattes din sec. VII-lea, Theophanes,
confessor din sec. VIII-lea si bibliotecarul papal Anastasius, traducato-
rul lui Theophanes din sec. IX-lea. Cei dintai occidentalicari ne-au la-
sat descrieri de calatorii in tarile locuite de Români si pe care i-a des-
coperit Iorga(Cfr. Acte si fragmente privitoare la istoria Romanilor, vol.
III) sunt Peter Sparnau si Ulrich von Tennstädt din 1389. Urmeaza Johan-
nes Schiltberger de dupa 1394, de care s'a ocupat Lazăr Şăineanu in Isto-
ria filologiei române. De toti acestia a scris Iorga in atat de originala
si interesanta lucrare Trecutul românesc prin călători(1920, vol. I). Dar
inaintea acestora e rabinul Beniamin de Tudela, a carui scriere am gasit-o
tiparita in ebraica in Ferrara la 1556, pe cand faceam cercetari pentru
lucrarea ce-am publicat-o apoi in "Bulletin de la Section Historique de
l'Académie Roumaine"(1929, vol. XVI) sub titlul: Notizie intorno ai Romeni
nella letteratura geografica italiana del Cinquecento, unde insa n'am pu-
tut sa scriu si despre dansul, caci e vorba de un calator de pe la 1159-
1160, apoi descrierea de calatorie amintita nu era publicata in Italia in
limba armonioasa a acestei tari. Fisa mea de atunci imi spune ca pana la
1850 aparusera peste 25 editii originale si traduceri in mai multe limbi
si ca relatia lui de calatorie a fost examinata si comentata de traduca-
torul in latineste B. A. Montanus, Constantin l'Empereur, faimosul orienta-
list olandez din veacul al XVI-lea, de Buxtorf, Renaudot, Richard Simon,
Bergeron, Wagenseil, Eisenmenger, Schutt, Hottinger, Kircher, De La Roque,
Spanheim, Gaspar Barthius, Reinesius, etc. Am citit atunci Voyages de
Rabbi Benjamin, fils de J ona de Tudele en Europe, en Asie et en Afrique,
depuis l'Espagne jusqu'à la Chine(Amsterdam, 1734, 2 vol.) in traducerea

si cu comentariile istorice si critice ale copilului savant de 11 ani,
Jean Philippe Baratier(1721 in Anspach, mort in 1740 in Halle) unul din
talentele cele mai precoce cunoscute in lume, caci la 4 ani vorbea limbi-
le franceza, latina si germana, la 6 greaca si ebraica, iar la 11 ani, a-
fara de lucrarea amintita a mai publicat un vocabular de cuvintele cele
mai grele din ebraica, la 12 ani a obtinut diploma de magister la univer-
sitatea din Halle. A scris multe disertatii erudite de literatura antica
si moderna, de drept public, de matematica si astronomie, unele au fost
predate Institutului Frantei din Paris la 1738, altele au aparut in Bibli-
otheca germanica. Avea gata pentru tipar Disquisitio chronologica de suc-
cessione antiquissima romanorum pontificum, cand inainte de a fi implinit
20 de ani, a murit extenuat de munca ce natural si impreuna cu facultatil
intelectuale ce i le-a harazit Dumnezeu, l-au ridicat la inaltimea savan-
tilor celor mai eruditi(Cfr, Formey, Vie de M. Jean Philippe Baratier le
fils(Utrecht, 1741).

Francesco Griselini care a dat cel dintaiu amanunte atat de bogate si
interesante de medicina populara romaneasca, citeaza in bibliografie dese
crierea de calatorie a rabinului nostru in Lettere odeporiche(Milano, 1780
despre care a scris cu copiosse traduceri Meletie Draghici, Descrierea Ba-
natului de Griselini(1881) . Iorga nu s'a ocupat de Beniamin de Tudela in
"Istoria Romanilor prin calatori" fiindca a insistat mai ales asupra cala-
torilor la Romanii din stanga Dunarii sau poate din motivul ca n'a voit sa
inceapa acele lectii ale sale tinute la Scoala de Razboiu cu o descriere
putin favorabila noua. Dar e foarte greu sa putem crede ca marele medie-
valist n'a cunoscut cea mai reputata descriere de calatorie din veacul de
mijloc inainte de acea a lui Marco Polo.

Din Spania pana in Persia, Beniamin da pentru fiecare oras numarul
Evreilor de pe atunci precum si numele celor mai instruiti sau cu vaza si
la pictura monumentelor vazute adauga totdeauna si traditii locale cari
insa nu sunt totdeauna exacte, caci sunt culese din gura altora si aceast
n'a fost totdeauna obiectiva. Prin Marsilia ajunge in Italia la Genova, a
caror locuitori nu sunt stapaniti de niciun rege sau print, ci de un jude,
cum era si la noi si in Sardinia:"ils ont des vaisseaux qu'ils appellent
galères, avec lesquels ils vont piller et ravager par-tout où ils trouvent
quelque butin qu'ils emportent ensuite chez eux à Genes". Dar tot el ne
spune ca Genovezii erau atunci in razboiu cu Pisanii si apoi descrie Pisa,
drept un oras foarte mare. Am impresia ca fraza citata despre Genovezi o
datoreste povestirilor aflate din gura Pisanilor sau mai bine zis a Evre-
ilor din Pisa, cari vor fi avut motive binecuvantate sa fie nemultumiti d
locuitorii din Genova, unde traiau atunci doar doi frati evrei.

In capitolul "Route de Corfou par la Grèce et la Valachie jusques à
Constantinople. Relation des Valaques" scrie Beniamin:" à Sinon-Potmo ...
ici commence la Valachie dont les habitans demeurent sur les montagnes.
C'est la Nation qu'on appelle Valaques , ils courent comme des chevreuils
et descendent des montagnes pour piller et voler dans les terres des Grec
Personne ne peut monter contr'eux, ils ne suivent point la loi des Naza-
réens ou Chrétiens. Ils se donnent entr'eux des noms comme les noms des
Juifs , de là vient que plusieurs les croyent Juifs. Il y en a même qui
appellent les Juifs leurs frères. Quand ils en trouvent, ils les dépou-
illent bien, mais ils ne les tuent pas comme ils tuent les Grecs. Ces peu-
ples au reste n'ont point de Loi".
Adolescentul Baratier scrie in comentariul sau ca Basnage, cunoscutul au-
tor al operei "Histoire des Juifs depuis Jésus Christ jusqu'à présent"(170
se mira de mentiunea Valahiei aici, caci aceasta nu era in drumul lui",
deci Basnage nu si-a dat osteneala sa afle de existenta "Marei Valahii" din
veacul XII-lea. Dar iata ce mai scrie Baratier:"Au reste la fable imper-
tinente que Benjamin conte de l'affinité des Valaques avec les Juifs ne
mérite pas d'être refutée. On sait que les Valaques sont des restes des
Colonies Romaines de Mesie, etc et qu'ils sont et ont été de tems immémori-
al Chrétiens selon le Rite grec" si se bazeaza pe afirmatia celebrului De
Thou, Historia sui temporis(1592), pe Legationis Turcicae Epistolae(1581,
vol.IV) ale ambasadorului belgian Busbek si pe autorii de cari s'a folosi
Dictionarul istoric german. Beniamin e primul occidental care afirma exis-
tenta Valahiei in Balcani inaintea corespondentei Papei Inocentiu al III-
lea cu Ionita, lucru despre care scriau atunci scriitorii bizantini Kekau-
menos si Kinamos. Stim ca numele Tarii Romanesti si a Moldovei ca State
apar pentru prima data in secolul al XIV-lea in scrierile lui Philippe de
Mezières, care vorbeste de "double Abblaquie"(Cfr. Iorga, Philippe de Me
zières et la croisade au XIV-e siècle, Paris, 1896).

Invatatul polon Ioachim Lelewel, care fusese profesor universitar la

Vilna si care traia din 1833 la Bruxelles, s'a ocupat de calatoria lui
Beniamin in "Géographie du moyen âge" (Bruxelles, 1852, vol. IV) si scrie:
"Ici commence la Balakhia, Valakhia, dit Benjamin et cela révolterait tou-
tes ces conceptions étroites qui se borneraient à la Valaquie d'aujour-
d'hui, mais si l'on demande l'histoire, on apprendra qu'il y avait une Va-
lachie sur le Niestr, une Valachie dans l'intérieur de la Hongrie, une Va-
lakhie en Macédoine, en Romanie, en Thessalie et c'est la Grande Valakhie.
Fouillez les écrivains byzantins et vous y trouverez que les Valaches, en
descendant de Zagora se repandirent aussi bien dans l'intérieur de la Grè-
ce, comme vers le Danube; que leurs bandes vagabondes étaient connues en
Macédoine, en Thessalie, avant qu'elles ne le fussent au nord de Hemus,
Gora, Zagora; que par conséquent on appelait le pays aux environs de Zei-
toun Grande Valakhie. Or, en partant de Boudenitza, on entrait du temps de
Benjamin dans la grande Valakhie". In aceasta importanta opera din mijlo-
cul veacului trecut avem afirmarea Basarabiei romanesti, a Ardealului ro-
manesc si marea raspandire a Romanilor in evul mediu, ceea ce ne confirma
Mackenzie and Irby, Travels in the Slavonic Provinces of Turkey in Europe,
colonelul Leake, Northern Greece, si invatatul Finlay, History of the By-
zantine and Greek Empires (vol. II) care scrie ca imperiul romano-bulgar
era de fapt si mai mult un imperiu romanesc, lucru ce a fost recunoscut si
in prima sinteza stiintifica americana a istoriei noastre, a lui Edson L.
Clark, The Races of European Turkey. Their History, condition and prospects
(New York, 1878). Multe stiri interesante despre fratii nostri din Balcani
se gasesc in lucrarea regretatului Marcu Beza, Les Macédo-Roumains. Voya-
geurs anglais sur les Valaques" (Paris, 1918). Spun: "fratii nostri din
Balcani", caci marele invatat Em. de Martonne, creatorul scoalei moderne
de geografie in Franta, in lucrarea lui La Valahie (Paris, 1905) afirma ca
din punct de vedere geografic Romania din stanga Dunarii nu e o tara bal-
canica, si acest lucru e dovedit si de catre distinsul geograf italian Ric-
cardo Riccardi in volumul La Romania (Bologna, 1928).

Descrierea de calatorie a rabinului Benjamin de Tudela prezinta pe
fratii nostri din dreapta Dunarii ca o rasa viguroasa, de care se tem toti
("personne ne peut monter contr'eux pour leur faire la guerre") si ne da
imaginea suferintelor ce trebuiau sa indure de la Greci, fata de cari erau
necrutatori, si a intelegerii lor atat de bune cu Evreii de acolo. Aceste
informatiuni le-a avut Benjamin si dela Greci, dar mai ales dela Evrei, cu
cari se considerau frati de suferinta in atitudinea Grecilor fata de dansii.

Acest darz neam romanesc a fost primul creator in istoria noastra de
o organizatie de stat, unde si-au dovedit destoinicia administrativa si mi-
litara, iar meritul rabinului Benjamin consta in faptul ca prin scrierea
sa a pus in circulatie europeana si poate universala stirea despre existen-
ta unui grup compact si numeros de Romani si a unei tari: Valahia, intr'o
vreme cand in Occident nu se stia de loc despre acest lucru. Insemnatatea
acestei primei descrieri de calatorii, cu care am putea spune ca incepe
aplicarea afirmatiei lui Talland: mundus domus est, omnes homines cognati,
a contribuit prin studiul si comentariile ei ca atati savanti straini, a
caror nume le-am indicat in mare parte, sa se intereseze mai de aproape de
acesti Romani si sa scrie despre ei in lucrarile lor critice asupra calato-
riei lui Beniamin.

Cum e vorba de prima calatorie descrisa prin 3 continente, tin sa a-
mintesc ca un Evreu din Moldova, Israel I. Benjamin, si-a descris in mai
multe limbi calatoriile lui in Palestina, Persia, Afganistan, China, Egipt,
Tripolitania, Tunisia si Maroc. Cea mai importanta carte a lui e: Acht Jah-
re durch Asien und Afrika (Hannover, 1858).

CAETUL AMINTIRII

de
ALEXANDRU BUSUIOCEANU

NOAPTEA ÎN BUGEAG

Noaptea'n Bugeag.
Cu ierburile cu gorganele cu stelele
cu vântu'ntins învăluränd stepa ca o mare,
cu mirosurile buruienilor uscate
cu pustiul cu tăcerea
cu milioanele de zgomote de-aproape de departe
cu greerii scrijelind întunăricul, din ascunzișuri
cu lăcustele treerând nevăzute'n ariile nopții
cu fantasmele alunecând nebune
pe sub vânt și lună

Ce cai sirepi nechează străbătând în herghelii văzduhul,
desfășurându-și coamele cu plesnet de mătase?
Ce zbor în galop peste ierburile neatinse, cu copitele
înaripate?
Ce zmei sarmatici vin culcați pe gâtul cailor, cu lănci-
ile'ntinse?
Pe firul vântului aud șuerul lor de zale încheiate cu
inele
văd în lumina lunei coifuri scăpărând și paveze pe șele
și cu urechea la pământ prind rpp otele'ndepărtate bătute
în argint

Cu ierburile cu gorganele cu stelele
Cu fantasmele alunecând nebune
pe sub vânt și lună

Cetatea Albă, August 1928 (inedită)

RĂSĂRIT PALID

In cununile de fum ale răsăritului palid
semnele chipului tău îndepărtate le caut
perdute sub stinsul cer carpatic
mai trist decât pustiul de sare
al moartelor Caspice putrezind
în stepe și mlaștini tătare

Aureole vinete de scitice cețuri
pe zările dure de plumb cortine coboară
și-o Dunăre de neguri
înecând pierdute albăstrimi, bărăgane de aur,
lagunele turburi își întinde
în nesfârșite delte cotropite de plaur

Tăcere de moarte'n sumbrul văzduh
pe'nfricoșatele chipuri, în moartele suflete
cenușa înăbușitor își așterne
și noaptea'nghețată, din Urse polare
pe păcură de gânduri și puțuri de ură
adânc fără margini coboară

Niciun semn Niciun semn
Steaua Polului getic în cețuri s'a stins
Arar câteun țipat de spaimă
ca din pierdute'nghețate Siberii s'aude ca'n vis
- și'n pustii Bărăgane, strigătul răgușit
al fiorosului Scit, călărind după pradă
printre ruini și gorgane

Madrid, Iulie 1947

AMINTIRE DEPARTE

Cerul tău, ca un obraz de copil
între mângâierile sânului tău
de miresme și roade

Trupul tău, snop auriu
cu cingătoare subțire de mac
și cicoare

Părul tău, despletit în holde de grâuri
în ape de soare spălat
și în râuri

Glasul tău, în buciume lungi pe ponoare
turmele albe chemând
de mioare

Mâinile tale, în podgorii de toamnă
fluturând înfloritele tale năframe
de Doamnă

Trupul și sufletul tău, azi călcate
de păroase labele lor
în băltoace și sânge purtate

Madrid, Iunie 1947

CARTE DE BUCATE
de
GRIGORE CUGLER

Tin sa se stie ca am scris aceasta carte de Bucate din proprie initiativa. Gandul meu a fost sa fiu de folos si fruntasilor, si nevoiasilor, vazutelor tuturor si nevazutelor, femeilor tinere si bune, copilelor, vadanelor, celor ce au nevoie de sprijin si imbarbatare, lacomelor, domoalelor, roscatelor, negricioaselor, pe o parte sau pe cealalta, celor cu bratele ca serpii ispitei, celor cu ochii dusi, patimaselor cu somn zbuciumat si visatoarelor inscrise in Liga impotriva intrebuintarii fudulillor ca aliment.

Cel mai greu lucru, cand scrii o carte de bucate, este sa nu te indepartezi de subiect. In ceeace ma priveste, pot afirma fara niciun fel de exagerare ca, in general, am mai multa credere la femeile cu picioare groase decat la cele cu picioare subtiri. Este un detaliu de minima importanta, care insa dovedeste seriozitatea teoriei ca volumul picioarelor este invers proportional cu volumul sanilor.

Sâni umpluți

Alegem doi sani destul de mari, ii oparim si-i radem bine cu cutitul, sau ii dam pe razatoare, pana se duce toata pielea de pe ei. Pregatim separat, intr'o cratita pusa in bain-marie, urmatorul amestec: 18 linguri de unt-de-lemn, 105 bobite, 29 gr. rugina de grau si 70 gr. pisat. Cand ingredientele s'au muiat bine de caldura, frecam amestecul cu o lingura de lemn de preferinta fara coada, pana obtinem un aluat cu deplina incredere in sine. Intindem aluatul pe o placa de gramofon si il acoperim cu presul dela use. In timp ce aluatul se odihneste, scobim sanii si scoatem tot ce au inauntru, dandu-ne cand si cand cativa pasi inapoi, spre a observa efectul operatiei. Cand aluatul s'a odihnit destul, il taiem in mai multe bucati egale si apoi il aruncam. Asezam sanii pe o farfurie foarte lunga, decoram cu migdale si punem la mijloc o carte de vizita indoita. Acest fel se serveste cald si de preferinta prin surprindere.

Mie imi plac mai putin sotiile de arhitecti decat cele de magistrati; insa amandoua aceste categorii imi plac mai mult decat sotiile de medici. Daca o sotie de medic este foarte slaba si mai inalta bine decat medicaul, atunci am trecere la ea. Daca nu, are ea trecere la mine, in orele de consultatie ale sotului. Nu-mi plac femeile scunde, caci cand dansez cu ele, le izbesc cu genunchiul sub barbie. Odata, una si-a muscat limba si mi-a scuipat-o in buzunarul vestei.

Limbă à la Princesse

Luam o limba, doua, trei, patru - cu cat mai multe, cu atat mai bine si le legam impreuna cu un fir de par de cal din captuseala hainei. Presaram de-asupra treizeci de grame, insa numai pe o parte. Daca am presara pe amandoua partile, ar face saizeci de grame, ceeace ar fi prea mult. Asternem limbile pe o foaie de hartie bine unsa si le desenam conturul cu creionul. Punem hartia cu desemnul in sus pe un gratar spaniol si o frigem. Cand a capatat culoare, subtiem culoarea cu vin alb, iar restul il lasam pe a doua zi. Unii servesc acest fel insotit de o traducere in limba respectiva.

Am simtit intotdeauna o atractie speciala fata de femeile cu ochi de culoare deschisa. Cred ca aceasta se datoreste inchipuirii mele ca cele cu ochi negri nu pot inregistra cu aceias usurinta toate detaliile avantagiilor mele fizice, ca, de pilda, firul unic de par dintre sprincene, tremurul usor, ca de frunza, al urechii drepte, incordarea patimase a vinelor gatului cand rostesc anumite cuvinte cu glas de berbec, forma de ghioca unghiilor si darul lor de a prezice viitorul in timpul scarpinarii, proportia impecabila a distantei dintre barbie si semnificatia adanca a spatiului dintre genunchi, cand stau pe vine etc. Chiar spanioloaica - singura spanioloaica de pana acum- avea ochi albastri (1).

Spatiul redus al acestei lucrari ma obliga sa nu am nicio mila pentru diabetici, nicio indurare pentru vegetarieni si nicio consideratie fata de abstinenti. A ataca o femee direct nu insemneaza ca o desconsideri; insemneaza pur si simplu ca vrei sa o scutesti de o pierdere de timp mult mai grava pentru ea decat pentru tine. In schimb, cand daruesti flori unei fe-

1) Dela scrierea acestori randuri si pana la publicarea lor, a mai aparut o spanioloaica, insa cu ochi negri.

mei frumoase, insemneaza ca ai avut timp sa te gandesti ca este politicos sa-i daruesti flori, si aceasta atitudine poate fi privita de ea ca o insulta.

Cand eram mai tanar, am cunoscut doua surori foarte mari. Erau cam cu un cap si jumatate mai inalte si cam cu doua palme mai late in spete ca mine. Chiar din primul moment, ne-am dat seama ca eram facuti unii pentru altii (adica unul pentru altele). Din nenorocire insa, cele doua surori nu s'au putut intelege asupra unor amanunte de ordin tehnic, si astfel le-am pierdut pe amandoua. Ocazie unica, ce ma tem ca nu se va mai repeta niciodata.

Imi place foarte mult formula mama-fiica, dar am mai multa trecere la verisoare. Nu am trecere la fete in casa, nici la bucatarese. Nu am trecere la sotii de Prefecti. Am foarte multa trecere la licentiate in litere si filosofie si in istorie si geografie.

Colțunași cu steregoaie

Steregoaia creste în Bucegi.

Dacă n'ar creste ar fi o mare pierdere pentru bucătăria românească.

Alegem cateva frunze mari de steregoaie si infasuram cu ele, pe dinafara, cratita in care vrem sa gatim. Apoi gatim. Cand mancarea este gata, taiem in patratele trei capete de acuzatie si unul de prisos. Adaugam, in momentul cand servim, buchetul de care am vorbit mai sus.

Cu o strangere de mana si o privire languroasa poti cuceri femeea care te doreste. Pe cea pe care o doresti tu, nu o poti cuceri cu nimic. Tot atat de rare ca barbatii nascuti spre a ramane burlaci, sunt femeile nascute sa fie sotii reglementare. Sfatul batranesc: "fa altuia ceiace ti-ar place sa ti-se faca tie", trebue urmat cu sfintenie. Eu fac femeilor, oricand pot, ceeace doresc sa-mi faca si ele mie. La munte, la mare, la cinematograf, in tramvai, la 10 Mai, peste tot.

Momițe parizian

Frecam doua oua, unul de altul, fara sa le spargem, si ne uitam tot timpul la niste momite puse alaturi, pe o farfurie. La un moment dat, momitele incep sa rada. Atunci turnam peste ele un sos de floare si cantam o romanta cu text potrivit, asteptand sa mai vie cineva, caci acest fel trebue mancat in doi.

In clipa in care s'a ridicat depe divan si i-am vazut parul despletit cazandu-i mai jos de mijloc, ca o mantie lucioasa de matasa, sub care albeata trupului, dar, in fine, ca sa mai vorbim, astea sunt lucruri ce trebuesc vazute, nu citite, m'am hotarat, fara a mai sta la indoiala, pentru parul scurt, incarliontat, ce raspunde mangaierilor cu voiosie si dragalasenie. Parul lung aduce o nota solemna, care nu se prea potriveste cu stofa urata si destramata a vechiului meu divan, si nu prea ma vad acum scotand nu stiu cati bani ca sa-l imbrac cu o stofa noua.

Femeile pot fi categorisite dupa ora: unele se potrivesc mai bine dimineata, altele dupa amiazi, altele seara. Italianca dela Târgoviște facea parte din ultima categorie. Tinea cald iarna si racoare vara. Toamna nu stiu ce făcea, caci toamna eram la vie la Mircescu, unde stateam cate patru-cinci saptamani, pana ma poftea maica-sa afara.

Roșcove în foi de viță.

Alegem patru roscove la fel de lungi, le scoatem samburii, le scoatem maduva, tecile, coaja, le scoatem tot ce se poate scoate si inlocuim acele parti cu statii de drum de fier ("gări"). Luam din foile de vita, pe care le-am pus de cu vreme in apa cu soare, si cu fiecare foaie invelim cate o statie (gară). Apoi ne tavalim, si noi si ele, intr'un praf asemanator prafului celui adevarat. Acest fel de bucate trebue tratat cu reciprocitate: da el in clocot, dam si noi in clocot.

Linte pentru linte.

Un fel de bucate foarte apreciat este

Curcanul cu surdină

Este destul de greu de preparat, din cauza formei lui putin comode, dar nationalitatea nu are o influenta hotaratoare asupra manifestarilor erotice. Elvetianca de acum sase ani, careia ii spusesem ca sunt argentinian; sau americanca dela Karlsbad, care avea o catea numita Femina si care ma credea suedez; sau daneza din balet, intalnita la Paris, careia ii

spusesem ca sunt inginer persan ...

Ma intreb, de multe ori, daca nu sunt mai tanar astazi, decat eram a-cum treizeci de ani? Ma intreb: daca as ridica un turn din toate iubirile trecute - mari si mici - si daca m'as sui in varful lui, as putea oare re-zista dorintei de a ma arunca jos, invocand pur si simplu motivul ca nu e-ste destul de inalt?

... sau slovaca ce ma credea francez; sau frantuzoaica ce me credea grec; sau romancele de pe vapor, pe care le lasasem sa-mi ghiceasca natio-nalitatea si care, in fiecare zi ma credeau altceva; sau unguroaica ce ma credea ziarist elvetian; sau evreica pianista, care ma credea evreu; sau bulgaroaica dela Mangalia, care stia foarte bine cine sûnt (pe unde vei fi si ce vei fi facand acum, caprioara sperioasa?) ...

Costițe sultanine

Alegem o bucatica tanara, cu pielea subtire, si carnea pietroasa. Im-partitul si prepararea ei ma privesc personal. Deasemenea cheltuielile oca-zionate de pregatirea acestui fel. Un singur lucru va pot spune, care poa-te sa va foloseasca, anume ca o bucatica de calitate superioara poate fi servita de mai multe ori.

... dar mexicanca ce tinea sa ma converteasca la catolicism; dar pic-torita englezoiaca, careia i-am pozat pentru un tablou intitulat "Revela-ție"; dar rusoaica ce nu stia decat limba ei, pe care eu nu o vorbesc, si care plangea de induiosare cand ii raspundeam Da! Da! la toate intrebari-le; dar cehoaica ce si-a pierdut cerceii printre frunzele uscate ingrama-dite sub banca; dar belgianca ce ramanea lesinata, de ma temeam regulat ca n'o sa se mai trezeasca; dar brăileanca ce se baga sub scaun, la cinemato-graf, incat lumea credea ca locul e liber si umbla sa se aseze tocmai aco-lo ...

E dureros ca o iubire impartasita trebue neaparat sa se sfarseasca, pe cand una de care nu vrem sa stim nimic dureaza, adesea, pana la moarte.

Țipar cu mătănii

Tiparul ales sa fie destul de lung. Altfel s'ar putea crede ca este o omida. Cu o zi inainte de a-l prinde, ii dam o curatenie. Dupa ce aceasta si-a facut efectul, apucam tiparul de extremitati si-i facem un nod la mijloc. Taiem capataiele si cufundam nodul intr'un vas cu aqua forte, ca-re, cand se raceste, fluera. In lipsa de tipar, ne putem folosi de un si-rag de matanii de chihlibar. Taiem ata intre a zecea si a unsprezecea ma-tanie si desiram pe cele ramase pe fir, intr'o farfurioara. Cantarim, iar deosebirea de greutate intre tipar si matanii o intrebuintam ca garnitura.

Nu am indrasneala sa pretind ca aceasta Carte de Bucate poate face fata tuturor cerintelor. Scopul meu, scriind-o, a fost de a pune la inde-mana iubitorilor de mancaruri alese, cateva retete mai putin obisnuite.

Si, acum, ca incheiere, cateva cuvinte despre Sosuri.

Sosurile joaca, in bucataria moderna, un rol foarte important. Cunos-cand acest adevar, batranul cusurgiu, dela care detin unele din retetele de fata, spunea: "Ne multumim cu ceeace ne place, si preferam ceeace do-rim".

Primul sos al vietii mele a fost Sozu-Masozu, un cotoi negru, cu pe-te tot negre. Cotoiul se numea, in realitate, Massencu, dupa numele matu-sichii dela care il primisem, si care se numea Massinca. Neam prost, Mas-sencu, sau Masozu. Manca strugurii cu samburi cu tot, asa incat, la masa, ma pomeneam adese ori, in mod indirect, cu cate un sambure de strugure intre dinti.

Alt sos, cat se poate de recomandabil, este Sosul Căpitan. Multe fe-mei tinere s'au aruncat in fata tronului, din pricina Sosului Căpitan. So-sul Căpitan este adus in sufragerie pe un afet de tun. Vistavoi speriosi, cu miscari stangace, toarna lichidul cazon prin farfurii, patand greu fa-ta de masa. Comesenii gafae, dar nu se lasa.

Spre deosebire de celelalte sosuri obisnuite, Sosul Căpitan este un sos neobisnuit.

Sfarsitul Cartii de Bucate.

ÎNSERARE LA FLORESTA

de

EUGEN RELGIS

"Iese luna din brădet ..."
G. Coșbuc

"Ce cauți unde bate luna?"
M. Eminescu

Între două nesfârșiri, șoseaua
zumzăie ca o strună prea întinsă,
lunecă sub tălpi - podea rulantă -
egale măsurată de pasul singuratic,
în iureșul turiștilor besmetici la volan.

Între două nesfârșiri mă poartă înserarea
pe șoseaua riguroasă și supusă: -
ce duce, înainte, spre depărtata Capitală
proteică, febrilă, crudă, nesătulă.

Dar pasul se întoarce - și calea brusc se curmă
în miragiul lui Rio de la Plata:
atât de sidefiu în amurgul străveziu,
atât de aerian sub norii destrămați,
că-mi pare că acolo pământul încetează ...

Nu! Îndărăt mă cheamă pădurea'naltă, deasă,
cu-aleile masive, prelungi, în colonade.
Ca turnuri, eucalipții s'au avântat și cern
lumina 'ntârziată prin freamătu-argintiu.
Iar pinii drepți și dârzi, în șiruri ascuțite,
catarguri ce-au răzbit din dune de nisip,
înmănunchiați în luptă sau prinși în horă mare,
își leagănă arare panașul pururi verde
sub adieri cu urme de pârjol
din selva bântuită de jivine și fiare.

Pe-aci, doar porumbițe sbucnesc din tufișuri;
hornarul roșcovan se plimbă printre ierburi
și păsăriei, ca fluturi de mici și de pestrițe,
zorit își moaie ciocul în florile cu miere.

E ora despărțirii de ziua moleșită,
de plaja mătăsoasă, de apa'noitoare,
de reveria mută'n umbra din iatacuri,
de jocurile repezi prin parcuri și piațete ...

Și pasul singuratec mă poartă prin pădurea
ce-a biruit deșertul cu rădăcini vânjoase,
a isgonit tristețea și spaima și delirul
flămânzilor pribegi veniți de peste-ocean.
Ei odihnesc acolo'n căsuțele pitite
sub boltile stufoase de arbori tutelari;
căsuțe înflorite, ce par din turtă dulce -
proaspete, gătite, ca'n basme cu pitici -
și cari clipesc acuma, în tihna înserării,
cu ochii luminoși ai unei lumi mai bune ...

Și lin se lasă noaptea. Murmură tăcerea,
iar pasul în neștire se pierde prin poteci.
De ce întârziu oare, cu gândurile vechi,
cu chipuri re'nviate, cu suflete'nfrățite?

Și caut cu privirea prin cerul siniliu
spuzit de-atâtea stele, ca inimi svâcnitoare,
Luceafărul și Cloșca cu puii ei de aur;
atâtea 'nchipuiri purtate'n Carul Mare
și spulberate toate de viscol și urgie ...

De ce amarnic caut în cerul răsturnat
la antipod, cu stele ce alte nume poartă -
și totuși par aceleași în amintirea trează,
deschisă ca o rană?

De ce aștept în beznă, umil, înfiorat,
ceva ce să unească în curgerea eternă,
trecut de viitor, ca puntea peste-abisuri ?
Să regăsesc în lumea cea nouă pe cea veche
și iarăși să palpite în pieptu-mi tinerețea ...

De ce ? de ce ?
- și iată!
Miraculoasă, pură, în palidă aureolă,
ca'n anii de visare și ai iubirilor dintâi,
ea, luna, dintre pini se'nalță 'ncet, încet -
aceeași, tot aceeași - "gânditoare
ca o frunte de poet ..."

Montevideo/Uruguay, 22 Martie 1952

DRUMURI ÎNCRUCISATE

de

VIRGIL HENRI STAHL

Cum stiti, intre capul si picioarele mele, exista un obiect oarecare ce sa incapataneaza a intercepta toate tentativele de coordonare intre a mandoua. Fiecare face dupa cum il taie capul, picioarele mele o iau razn prin lume iar dovleacul ce-l port pe umeri, de disperare, se izbeste contra tuturor peretilorpentru a iesi din incurcatura. Rezultatele sunt dem de mila; imi petrec timpul prin inchisori, prin spitale, in fine, prin t te institutiile pe care societatea le-a creat pentru reparatia indivizil

Si pentruca ma iau peste picior intotdeauna, trebue sa radem de ade varurile noastre cele mai scumpe pentru a nu ne lua prea in serios. Minu nata incapatanare ca va face sa inotati contra curentului bunului simt c tidian.

Era noapte, una din aceste nopti ecuatoriale cari acumuleaza umidit tea necesara amiezii de maine. Nopti inselatoare prin marimea stelelor cari ard intr' un cer imobil, nopti de plumb ce va amintesc deceptiile c lese in acest foileton care e viata si care va soptesc: va urma, va urma va urma in numarul viitor ... Oamenii se plimba prin strazile moarte cu umbrela la sfarsitul bratelor, altii beau coca-cola sau cachaça in barur le depe drum, masini americane de materie plastica vibreaza muzici taraganate - ca si ecuatorul - in schimbul catorva monede. Globuri colorate plimba pe marginile lor stravezii si luminile unui avion clipesc neregul te in cer. Se disting pentruca sunt mai mici decat stelele ce vor sa se desprinda de-atata greutate. Intr'un club se arunca rachetele de tenis p mese, se sterge sudoarea, se bea whisky, fetele rad prosteste rasul pros tiei fericite si inconstiente. Nopti triste in care licaresc storse lumi nile visurilor ce nu vor sa moara. Splendida tenacitate umana! Tie iti d dic aceasta larga salutare, o adanca reverenta unicei continuari a desti nului meu. Incerc sa retraesc aceasta noapte ce-a decis odata calea pasi lor mei. Incerc sa surprind in trecere reflexele amintirilor ce se oglin desc nestabile in inima mea. E asa de dificil sa alegi, sa surprinzi col ce se inlantuesc in desfasurarea logica a actiunilor. Drumurile noastre incruciseaza vesnic intr'un du-te - vino neincetat, care acopera toata g grafia unei vieti. Inaintea ochilor mei trece, ametitoare, imaginea unei

multimi care incercueste in masa ei un spatiu liber. E un ring de box. Reflectoarele incadescente orbesc acest patrat in care trebue sa lupt pentru placerea acestor corpuri adunate de care vreau sa fug, sa le parasesc pentru totdeauna. Asa a fost intotdeauna in viata mea, incontinuu incercand sa scap, incontinuu inconjurat de siruri concentrice de oameni ce-mi impiedica drumul.

Ce faceam acolo, pentru ce stateam acolo? Asteptam poate ocazia de-a ma bate du un altul ... nu stiu, nu mai stiu. Stateam acolo, cu capul intre maini, privind boxerii care se duceau, care se intorceau. Cate sperante, cate deziluzii, ascunse in aceasta noapte ecuatoriala care parea sa ceara sacrificii pagane pe altarul indiferentei sale. Trebuia sa lupt pentru viata mea, sa castig acesti bani ce-mi vor permite sa fug departe, cat mai departe de prezent. Boxul este ca si viata: se spera, se lauda, se asteapta, se viseaza, se pierde sau se castiga. Si rezultatele nu imbogatesc de experiente decat viata, viata nimanui, viata in sine insasi.

Totul trece asa de repede, o repriza, doua sau opt, cateva minute sunt destul pentru a marca o viata. Invingator sau invins. Trecutul ma asalta din toate partile si pe fetele prietenilor de-o noapte, le revedeam pe cele ale tovarasilor de suferinta de altadata. Randul meu se apropia, si impreuna cu el, halucinatiile care se intareau, repezi. Din fundul memoriei se ridica inspre obsesie o alta noapte mai reala si mai rece, o noapte din de toamna, intr' o campie din Germania de sud, unde viata mea se petrecea intre sarmele ghimpate ale unui camp de concentratie.

Nelinistea luptei care trebuia sa inceapa se amesteca cu acea a luptei pentru libertate, care locuia in inima mea in acel camp. Si stiam ca momentul decisiv se apropia. Cand numele meu fu pronuntat de megafoane, o foame sfasietoare se ghemui in intestinele mele. Ma simteam rupt in doua de slabiciunea unei zile de lucru, care facea dintr'o bucata de paine fericirea unica si absoluta a o mie de suflete scoboratoare din Adam, modern numite D. P.

Ma urc.

Publicul se agita si comenta intr'o uniformitate de padure ce inconjoara campul. Fereastra deschisa priveste sarmele ghimpate care se plimba in jurul ei in cercuri din ce in ce mai largi. O femeie tipa, e barbat-su care o bate, sau a dat nastere la un prunc; un nou concentrationar in lume. Nasterea lui e salutata de cercurile concentrice de sarme ghimpate, care se leagana ca graul copt. Acoperisul baracii mele se abate asupra capului meu si sarmele vibreaza ascutite, sub muscatura vantului de nord. Oooooooooooooooohhhhhhhhhhhh! Sunt la pamant. Trebuie sa ma duc sa ma culc, sa economisesc fortele mele, lucrul ma asteapta si painea deasemenea Trebuie sa ma ridic, opt, mai repede, noua, sunt in picioare. Porcul acesta mi-o va plati scump! Avanseaza, se repede, contra de dreapta, unu doi, crochet de stanga. Lovit la barbie. El cade incetisor ca o figura de ceara care se topeste. Sarmele murmura; aaaaaaaaaaaaaahhhhhhhhhhhhh! Aaaaahhhhh care creste si descreste, se apropie si se departeaza. Il voiu omora intr'o buna zi. Surasul lui cinic ii taie capul in doua parti imense, marginite de dinti strambi si galbeni. Sa-i cada dintii! Sa moara! Nu voiu mai planta legume, s'a sfarsit cu gradinaria colinelor-cimitir, s'a sfarsitcu timpul spinarilor indoite zi si noapte in schimbul mizeriei. Sa moara, sa moara! Se ridica, revine contra mea. Unde sunt? Fereste-te, fereste-te, imbecilule! Rezista! Arborii se apleaca, stelele sclipesc, sarmele se misca mereu la stanga si la dreapta. Ele ma inebunesc, sunt inauntru, dar afara, afara ... sa sfarseasca balansul lor! Ele se opresc si dispar si numai noaptea acopera durerea mea in cadrul ferestrei. Asa de intunecat, negru, negru ... sapte, afara, afara, inapoia cercurilor ce urla, oare exista alti oameni, oare exista copii care stiu sa rada si care cred in Moș Craciun, oare exista dragostea, fericirea ... afara e un alt inauntru. N oua. O impuscatura plezneste langa mine. Cineva ma aduna si ma ghemuie in coltul ringului. Pauza. Apa. Foame. Prea multa foame pentru o singura persoana. Prea multa mancare pentru alta. Murdarul asta, a castigat razboil, eu l-am pierdut pentru ca nu l-am facut, a fugit razboiul, eu. Si eu am dreptul suferintei, vreau sa manance, macar o singura data, faceti-mi ce vreti dupa acea. Ce importa moartea, ce importa orice?

Onoarea, morala, totul e rahat higienic. Pasteurizat si pus in conserve. Monopol de stat. Trebuie sa fur. Dupa bucataria in care stapanii mitralierelor cresc porcii... Trebuie sa fur cel putin unul. Din nou, cineva trage cu pusca. L-au impuscat pe Paul, sunt singur. Paul! Paul ! O sa mi-o platesti, sangereaza, se izbeste de pamant, il omor! Il omor... uniformele negre ma indepartează. Nu moare. Sunt toti niste porci. Nu merita sa te abati, incasaza bine, tine-te pe picioare. Totul va trece, tu

vei pleca odata, si ei - ei vor ramane intotdeauna prizonierii propriului lor camp de concentratie. Din nou s'a tras in noapte. Noapte grea de asta tare , se trage mult. O mie de persoane sufar de foame in aceasta noapte in mijlocul cercurilor concentrice de sarma ghimpata. Asta e libertatea, invatati-o odata pentru totdeauna, aveti memoria oamenilor, memoria vail si muntilor umpluti de campuri. Un milion de pameni, tot pamantul sufera de foame astazi. Transpir din belsug. E cald. Plamanii imi ard. Am fumat prea mult in ultimul timp, prea mult pentru a lupta. Nu mai pot sa respir sunt beat, acopera-te , la stanga, la stanga! La stanga! Picioarele nu s mai supun. La pamant, pamant, respira adanc, inca, respira ... Unu! Sar prin fereastra, iarba este umeda subt picioarele goale, inghetata si dus. manoasa. Frigul ma pandeste la fiecare cotitura a campului, la fiecare pas. Acolo, in fund, sta sentinela care-si plimba reflectorul in cerc. Sarmele ghimpate, lovite de lumina lui, gem; eeeeeeeeeeehhhhhhhhhhhh! Era vantul. Doua. In linistea noptii, oamenii vorbesc in baraca porcilor, Sterge-o, dispari, mori, sa nu te vada!

Erau numai porcii. O suflare de vant face sa planga o fereastra, in- fricosator de uman. Pe-acolo, o sa intru. Trei. Corpul imi aluneca prin fereastra, si cand inima se reazima de cadrul ei, intreaga constructie incepe sa traiasca ritmic in jurul ei. Inima bate greoaie spasmele ei. Sar. Porcii dorm. Aleg o piatra si ma agat de ea. Patru! Piatra se abate repede pe capul unui porc si se sparge impreuna cu el. N'a murit! Se ri- dica si zbiara ! O sa destepte politistii! Or sa ma prinda! Fugi! Dar un sa fug ? N'am unde sa fug, pe unde sa scap. Cinci. Il lovesc cu pumnul crispat peste bot. Nimic. Il sugrum in brate si astfel incerc sa trec fe- reastra. Prea inalta. Il arunc si sar dupa el. Sbatandu-se, alerg cu el dupa bucatarie, unde, inebunit, il ucid cu mainile. Un caine latra undev si luna raspunde linistita sbuciumului sau. Cantec de moarte. Sunt un a- sasin. Sase! Trebuie sa-l trezesc pe Ianos bucatarul. Brazii din afara campului fredoneaza o melodie atat de trista, atat de monotona. O melope eterna, e cuvantul. O ascult. Sapte. Cainele, noaptea, brazii, cercurile, reflectorul, linistea eternitatii, opt, fericirea, inauntru, inafara, na- zism, comunism, americanism, ism, ism, pâinism, drăgostism, libertism, n se poate, nu-i destul de important pentru a-i adauga un ism, noua, o cif ca oricare alta din sistemul decimal, sistem, sistematica, sistematologi sistrionism, masinism, merge bine, zece, curios, sunt pe picioare, m'au prins din nou, dar ce-mi pasa, nu sunt nici important, nici monopol de stat. Ma lovesc mult. Ei si? Ma ghemuesc peste mine si peste noapte. Sar- mele se mira inca odata cu un aaaaaaaaaahhhhhhhhhh care scoboara multumi Imi voiu petrece restul vietii in mijlocul lor. Voi deasemenea, restul v tilor voastre. Viata deasemeni va petrece inauntru restul eternitatii. Noapte simpla.

Tine banii! E sti un baiat bun.

Baiatul bun n'a fugit departe de oameni. Libertatea a gasit-o in pa tul unei oribile femei sifilitice. Libertatea e pentru ceilalti; inauntr inafara ...

CERCUL CULTURAL ANDREI MUREŞANU
a editat în "COLECŢIA ÎNŞIR'TE MĂRGĂRITE"
următoarele broşuri:

No. 1 - CE NU TREBUIE SĂ UITĂM (epuizat)

No. 2 - "AMERICA" de RAUL OTERO REICHE, poem, tradus din limba spaniolă de Ştefan Baciu

Comenzile pentru ultimele exemplare se pot adresa la:
Caixa Postal 89 AGENCIA COPACABANA / RIO DE JANEIRO
BRASIL

Caetele următoare, semnate de Faust Brădescu, Virgil Henri Stahl, Al. Petru-Silistreanu, I. G. Dimitriu, şi alţii, se vor anunţa la timp. Comenzile venite din vreme, ne ajută la fixarea tirajului.

ULTIMUL DELA 1200

de

CONSTANT TONEGARU

"Intr'o ilustraţie veche - îndepărtată torţă nestinsă,
am cântat pe malul Balticei pentru Clara,
i-am cântat scobitura genunchiului drept
din care sorbeam vinul roşu cu primăvară;
i-am cântat gângăniile de demult
închise în capcana colierului de chihlimbar
cu care îşi împodobea albul de pe piept

Goi,
amândoi pe blănuri de urs
ascultam mercenarii ce'n zumzet de stup
pe creneluri încercau aplecaţi peste arcuri
coardele noi de maţe de lup.
Prinţesa topea cu sânii ghiaţa depe vitralii
să cercetăm la lumina aurorii boreale
cu dosarul cu plante legate în piele de ren
ierburile aduse de Marco Polo.
Prin ostroave însorite,
la margini de lumi, pe acolo,
se spune că oamenii umblă ca noi amândoi
în faţa focului din cămin:
goi!

Un înger uriaş în cântecul meu de altădată,
cădea cu aripile arse mişcând voios din cotoare.

Atât a fost -
un înger refuzat şi un blestem:
"Te vei risipi ca apa din izvoare,
în alt ev vei purta pălărie
ghete cu talpă de carton şi baston".
Flămând de stele ei a murit pe trotuar.

Mâine - azi, aici se va pune placă de marmură
şi pentru trubaduri se va ridica un osuar.

N'am bănuit că târziul a venit,
că sunt singurul dela 1200 printre roboţi şi caii-putere;
ah! în mine se află un ierbar,
o algă neagră, amară, mi-a crescut în orbite în tăcere.
Pe drumuri necunoscute
rătăcesc îmbrăcat în sdrenţele pielei de ren -
Numai liniile destinului ce mi se'ntretaie în palmă
străbat liniştea cu vuetul unei ciocniri de tren.

Ştiu numai de Clara, prinţesa din turn
şi de vântul sărat cum dinspre Baltica bate cu invidie,
ştiu de limba Clarei când o prindeam între dinţi
cum zvâcnea şi se răsucea ca o stridie" -

BALADA BUCUREȘTILOR ÎN B

de
ȘTEFAN BACIU

București. Bodegi.
Bragă. Băeți buni.
Baterii.

Bere Bragadiru. Bacșiș.
Baclavale. Bărbieri.
Bețivi.

Biserici. Bulevarde. Binale.
Bancuri. Băutori.
Brotăcei.

Baragladine. Baronese.
Birturi. Boeri. Băneasa.
Bani. Bădărani.

Baccaliți. Băgăreți. Birjari.
Bălării. Băltoace. Bărăgan. Baletiste.
Buzunăreli. Burtăverzi.

Butci. Butoaie. Bătăuși. Babe.
Berbanți. Berecheți. Bogdaproști.
Bordeie. Borfași.

Borș. Bojoci. Brânzeturi.
Bucătărese. Bibani.
Blagosloveli. Bobotează. Brandenburguri.

Blondine. Borțoase.
Bobi. Boangheni. Bocitoare.
Belu. Boșorogi. Bizeturi.

Bibilici. Belșug.
Becheri. Balaoacheși. Bidivii.
Bătături. Busuioc.

Bătute. Beteșuguri. Bicarbonat.
Bă!
Bobârnace. Boboci.

Boștănării. Bonjuriști. Bizanț.
Brătianu. Broderii. Brașoveni.
Bulgari. Bărăție.

Brabeți. Barbeți. Barosani.
Beizadele. Beșlegi. Brașoave.
Besactele.

Blesteme. Boaite. Brumă.
Bruftuluieli. Bandiți.
Bejenii.

București!

Rio de Janeiro, în Aprilie 1952

TREI POEȚI DE ACASĂ

I O N

de
D. N. TEODORESCU

În loc să-i zic castan i-am zis Ion,
Și a crescut Ion flăcău voinic,
Umbrind același capăt de peron,
Neștiutor, din toate, de nimic.

Neștiutor cât poate fi de greu
Un sac ce-l duce'n spate un hamal,
Neștiutor că trenuri trec mereu,
Prin gara cu decorul ei banal.

Și-așa'n neștire a crescut Ion,
Tot mai voinic cu fiecare an.
Tu, privitor prin geamul de vagon,
În loc să-i zici Ion, i-ai zis castan.

(Din volumul "Strofe pentru suflet")

NOAPTE BASARABEANĂ

de
AUREL MARIN

Valpurgică noapte, înfrățiți în lotcă,
Bem din ploscă neagră aromită vodcă.

Peste apa clară, de lumina arsă,
Stelele'n adâncuri argint viu revarsă.

Cânți din balalaică, pierdut în neștire,
Toată nostalgia, freamăt de iubire.

Și mânați de dorul clipelor ce fug,
Navigăm cu lotca'n noapte pe Ialpug.

(Din volumul "Lumini")

TOAMNĂ LITERARĂ

de
ION SOFIA MANOLESCU

Ce frumoasă toamnă o să fie,
Vor muri poeții de ftizie,
Și'n potop de galbene lumini,
Le va arde sufletu'n vitrini.

A murit poetul Călinescu,
Mâine o să moară Manolescu,
Poimâine un altul o să moară,
Ce frumoasă toamnă literară!

(Din volumul "Muntele ascuns")

CENTENARUL LUI I. L. CARAGIALE, 1852-1952

I. L. CARAGIALE

(1852 - 1952)

Cu prilejul centenarului dela nașterea marelui scriitor

In ultima saptamana din Ianuarie 1952 a fost sarbatorit, in tara robita, centenarul dela nasterea lui I. L. Caragiale. A fi sarbatorit acolo inseamna a trece prin masina oficiala a mutilarilor si deformarilor pentru scopuri doctrinare.

Vom infatisa cateva aspecte intentionat neglijate din opera si din viata genialului reprezentant al comicului in literatura romana, căci, in zelul doctrinar de a descoperi in scriitorul Caragiale un purtator de cuvant al barbarilor asupritori de azi, au fost ascunse trasaturi esentiale din viata si opera lui. Pentru virtutile revolutionare pe care le-au exaltat criticii reperisti le va fi raspuns insusi Caragiale acolo, in Campiile Elisee, printr'o amplificare a republicei dela Ploesti, pentru ceea ce ei au ascuns sau au batjocorit in fiinta lui, el, chiar in viata de ar fi fost, n'ar fi spus nimic pentru ca el nu reactiona cu brutalitate, atunci cand i se ultragia ce avea mai delicat in fiinta sa. Prefera dispretul glacial.

Vioiciunea supla si capricioasa a geniului mediteran al lui Caragiale trecuta prin ochelarii academicienilor si profesorilor reperisti, a fost prezentata ca ura unui profet de clasa, scrâsnind de mânie si biciuind o societate, pe care el ar fi vrut s'o vada in iadul de azi, pentru purificarea pacatelor ei. Acest fel de a judeca arta lui Caragiale poate fi adoptat numai de o critica literara, care inhama la carul propagandei doctrinare toate valorile geniului omenesc. Nimeni mai mult decat Caragiale nu s'ar impotrivi acestei interpretari date operii sale. Iata raspunsul sau: " presupunand ca ti-a ramas o lecuta de simtire estetica si de patrundere obiectiva - sper ca in rafturile bibliotecii, alaturi de odele proletare sau novelele doamnei Sofia Nadejde, vei permite sa stea , fara nici o deosebita pretentie, si École des femmes si As you like it , pe cari oricat de proletar ai fi , numai sa fii catusi de putin intelectual, n'ai sa te induri sa le arunci la canal". (Câteva pareri") Se pare ca n'a avut dreptate Caragiale, a judecat cu prea multa generozitate.

A considera pe Caragiale un propagandist doctrinar inseamna nu numai a nu-l intelege, ci a-l profana. De altfel chiar Shakespeare si Dante sunt supusi , in republica populara, aceleiasi falsificari profanatoare, cand sunt prezentati ca profeti ai unei conceptii materialiste pe care ei au detestat-o si au dispretuit-o. Caragiale a raspuns cu antecipatie acestor hulitori ai sai, atunci cand a definit in cateva cuvinte lapidare functiunea geniului creator in arta:"Ticalosul de Falstaff, ca nu-i poti zice mai bine, secatura aceea, e un monument neperitor al mintii omenesti, nu doar ca nu profeseaza tendinte generoase, ci fiindca e copilul lui Shakespeare, care era un tata zdravan". ("Câteva pareri") Ganditi-va cate secaturi monumentale nu populeaza galeria umana a lui Caragiale, si ele n'au fost create cu scopuri de propaganda reperista, ci din acelas imbold care a produs pe Falstaff.

Cu aceeas putere plastica el defineste procesul de creatie in sufletul artistului:"... sufletul omenesc e ca bobul de roua: o infima oglinda sferica cu constiinta absurdei adancimi proprii - in afara-i si inainte-i ori incotro, infinitul mare; ... cazand din inaltimi, oglinda de roua, in drumul ei, schimba perspectiva interioara dupa punctele liniei sale de cadere: asemenea si sufletul nostru in trecerea-i, schimba in adancimile sale lumea dinauntru dupa schimbarile lumii din afara". ("Câteva pareri")

Numai geniul care a inteles toate, care a deslegat toate contradictiile dintre lumea armonioasa a gandurilor sale si stridentele din lumea din jurul sau, este in stare sa iasa senin din conflictul care doboara pe omul de rând si fanatizeaza pe omul inferior. Din acest conflict Caragiale a iesit râzând, si a provocat râs mantuitor la semenii sai. Caragiale este din aceeas familie din care fac parte Aristofanes sau Molière, cari ca si el au râs ca sa nu planga deasupra destinului tragic al umanitatii. Reac-

tiunea acestor genii fata de existenta este inversa reactiunii geniilor tragice; la cei dintai procesul de katharsis se produce in ei, ceilalti il proiecteaza asupra semenilor, unii iau durerea purificatoare asupra lor, ceilalti o provoaca in sufletele celor din jurul lor.

In literatura romaneasca geniul lui Caragiale reprezinta ochiul care râde al imparatului din povesti. El nu se deosebeste decat formal de geniul tragic al sufletului romanesc, Mihail Eminescu, trecut si el de curand prin purgatoriul sarbatoririlor reperiste si al editiilor mutilate.

Ceea ce s'a neglijat cu desavarsire, in recenta sarbatorire a lui Caragiale, este conceptia lui crestina despre viata. Simtirea religioasa a lui Caragiale nu a fost tulburata de geniul sau artistic. Credem ca aceasta este o trasatura de deosebire fundamentala intre Caragiale si alte mari talente artistice, care cred ca arta poate inlocui religia in viata si in opera lor. Nu ni se pare paradoxala afirmarea ca pentru Caragiale arta este expresia simtirii sale religioase.

In vasta-i opera, in care se oglindesc toate virtutile si metehnele omenesti, nu gasim nici o aluzie necuviincioasa la adresa sentimentului religios. Chiar atunci cand eroii sai se misca ridicol in cadrul unei sarbatori bisericesti, Caragiale creaza o atmosfera religioasa cu totul independenta de incidentul comicului. Cititi de pilda schitele"La Pasti", "Duminica Tomii", sau cele in alt gen: "Sarbatori mâhnite", "Norocul culegatorului","Nihil sine Deo".

Traditia romaneasca este sacra pentru Caragiale, care nu s'a inchinat nici unei pseudo-valori pamantene. Iata in ce cuvinte se adreseaza el acelora cari incalca aceasta traditie:" E o datorie crestina, care in tara noastra nu s'a calcat pana azi: locul unde a stat pristolul unui altar sfant trebuie sa ramana totdeauna acoperit si insemnat cu o cruce ..." Despre cei ce nu respecta aceasta datina el spune mai departe:" Ei sunt absolut lipsiti de pietate pentru tot ce e istorie romaneasca, traditie si credinta românească, in afara de istoria , de traditia si de credinta colectivitatii lor. Intrucat nu stau in stransa legatura cu daraverile si mascaralâcurile nenorocitului lor partid, orice figura stralucita istorica orice traditie nationala, datina si credinta poporului intreg, pentru colectivisti n'au nicio valoare."("Lipsa de pietate si de gust")

Asa vorbeste Caragiale cel sarbatorit de institutiile reperiste!

Cu accente de revolta si consternare el infiereaza daramarea unei vechi biserici a lui Matei Basarab ("Dărâmarea bisericii Vărzaru"); cu gingase pietate el vorbeste despre trecutul tarii in schite ca aceea"Cum era odinioara".

Caragiale, omul de fiecare zi, apare in lumina lui adevarata in scrisorile sale, care fixeaza clipe fugare din viata mereu in agitatie a unui geniu neastamparat. In spatiul unei carti postale, el reuseste sa creeze prin cateva cuvinte o atmosfera de caldura umana si de prietenie contagioasa. In cea mai neinsemnata nota, in felicitari ocazionale, in invitari la intalniri conventionale, el gaseste totdeauna loc pentru un sentiment pios fata de traditie, cu o sinceritate pe care o regasim doar la taranul roman, in viata de fiecare zi.

Pe langa sentimentul religios, elementul care nu este ridiculizat niciodata in opera lui Caragiale este taranul. Prin gura lui, el isi exprima convingerile sale morale, ca in cazul mamei mahnite in noaptea de Pasti: "Rabdarea-mi indelunga si neclintita-mi nadejde in Dumnezeu au obosit parca pana la urma pornirea potrivnicilor mei...Or fi ei mai puternici ca mine, dar pe semne au inteles si ei ca tot nu sunt atat de tari incat sa ma poata nimici. Si-asa, am simtit bine ca si ei au inceput sa se patrunda ca trebuie sa-mi dea pace: sa cinsteasca dreptul meu, cum si eu cinstesc pe-al lor, si, de acolea sa traim cu totii, spre folosul tuturor, in buna intelegere, in prietenie adevarata, in desavarsita omenie ..." Experienta de veacuri a poporului roman vorbeste prin gura acestei mame in singuratatea unei nopti de Pasti ... si "pe cand clopotele suna toate Invierea, calatorul(caruia i s'a spovedit femeia indurerata) pleaca, si se duce ... incotro o vrea calul sa-l duca."(Sărbători mâhnite")

Convingerile politice ale lui Caragiale sunt bine cunoscute si ele nu pot fi alterate postum pentru a justifica crimele sadismului doctrinar. Dragostea lui adanca pentru dreptate si progres nu-i sdruncina echilibrul religios; si el marturiseste ca"... politica aceea care n'ar pretinde decât se descurce sau sa incurce de azi pe maine doar nevoi materiale, ar fi abia vrednica de o semintie primitiva, o semintie ce nu ar putea avea vreodata istorie, ci numai o istorie naturala."

Vorbind despre opera pur literara a lui Caragiale, criticii au elogiat in deosebi teatrul marelui scriitor. Desigur comediile constituie

titlul de glorie al lui Nenea Iancu, si ele vor ramane marturii neperitoa
re ale geniului sau creator si ale vremurilor in care el a trait. Totus,
comediile nu vor tinea in umbra creatiile sale in proza, dintre care unel
vor straluci totdeauna alaturi de marele creatii ale literaturii univer-
sale. Si aceste opere nu vor fi schitele sale umoristice , in primul ran

Dorim sa atragem atentiunea numai asupra a doua dintre capodoperele
in proza, care vor gasi totdeauna adanca apreciere la toti pricepatorii i
arta. Acestea sunt "La Hanul lui Mânjoală" si "O reparație". Pe cea dintai
o cunosc desigur toti cititorii lui Caragiale, nu stiu daca iubitorii de
arta au acordat aceeas atentie si schitei de doua pagini "O reparație",a-
ceasta piatra nestemata a literaturii romanesti, retiparita si relevata i
volumul al doilea din editia lui Paul Zarifopol.

Aceste capodopere literare reprezinta un gen deosebit de creatiile c
mice, si se deosibesc prin caracterul lor artistic si de "O făclie de Paș
te" si de "Năpasta", care sunt de un efect epic puternic, literar. In "La
hanul lui Mânjoală" si in "O reparație", Caragiale se ridica deasupra con
tingențelor literare. Aceste opere, ca si "Amintirile" lui Creangă, par a
nu mai fi creatii de mana omeneasca.

"La hanul lui Mânjoală" prezinta o intamplare neinsemnata din viata
unui tanar oarecare, tot atat de neisemnat, pentru ca poate fi oricine di
tre noi. Arhitectura schitei este perfecta, un sentiment comun omenesc e
desvoltat cu o delicateta si cu o discretie care nu aluneca nici o clipa
in declamatie, nici nu coboara in melodrama. Realul si magicul se imple-
tesc in aceasta schita pentru a-i adanci intelesul si a-i inabusi realis-
mul. Fondul pe care se proiecteaza scenele acestei povestiri se pierde
intr'o atmosfera de pictura flamanda cu adancimi misterioase de penumbra,
transpuse intr' un vechiu han romanesc. Aceasta creatie literara se situ-
iaza la intersectia picturii si a muzicii.

Schita "O reparatie" inalta puterea de creatie a lui Caragiale pe
culmi de simbol, fara ca ea sa ne impuna o teza sau sa pledeze pentru vre
o doctrina. Numai doua pagini au reusit sa condenseze in ele, ca intr'un
strop de roua, un univers de frumos si de adevar. Nu dimensiunile masoara
valoarea unei opere de arta, precum nu puterea materiala sau brutalitatea
fortei stapanesc etern in aceasta lume. Caragiale insusi defineste acest
adevar in cuvintele urmatoare:" Ma rog, intre o insecta care traieste o
singura zi la umbra unei piramide eghiptene si piramida aceea, care este
deosebirea cea mai adanca? Dimensiunile? Densitatea si soliditatea struc-
turii materiale? Durabilitatea in timp? Desigur,nu. Deosebirea cea mai a-
danca intre ele e ca insecta e vie, iar piramida nu."("Câteva păreri")

Aceasta conceptie de arta este infaptuita, ca intr'o rugaciune, in
schita "O reparatie". Ascultati-i continutul si meditati in liniste asupra
intelesului ei:

"Pierdut in mijlocul unor dealuri paduroase... sta Schitul Mărului-
o chinovie mica: un paraclis si patru chilii calugaresti"... departe in
muntii Carpatilor. Toata averea celor trei schimnici batrani si bolnavi,
retrasi din mijlocul lumii pacatoase aici, in muntii lui Dumnezeu, este
un mar domnesc care-i hraneste cu fructele sale.

A patra fiinta care s'a aciuat pe langa saracia acestor sihastri este
un urias de tigan mut si epileptic, simbol al fortei inconstiente, care nu
vrea nici ea nimic dela aceasta lume nedreapta, in care el nici nu se in-
treaba de ce a fost trimis ca semn al unei pedepse cosmice. Aceste fiinte
omenesti nu sunt lasate in pace nici aici in refugiul muntilor necalcati
de picior omenesc. O fiara de urs vine sa le fure merele in fiecare an,
tocmai cand ele s'au copt. Aceasta jefuire quasi umana savarsita de o fia-
ra monstruoasa provoaca revolta si in frantura de suflet a bietului mut e-
pileptic. El e hotarit sa-si apere dreptul la viata impotriva bestiei, pe
tru care Dumnezeu a creat destule spatii largi si hrana suficienta in alte
parti ale lumei acesteia.

Cand mutul a incercat mai intai sa-l goneasca fara violenta, namila
de urs s'a repezit si "l-a tras o palma dupa ceafa de l-a trantit cat colo
pe branci". Aceasta injurie din partea fiarei, pe care el o crutase, dezl
lantuie reactiunea elementara a bietei fiinte ultragiate pe ultima pozi-
tie a existentei sale. A doua zi, cand namila de urs apare la parleazul
chinoviei, mutul se ridica de dupa gard, si cu o lovitura de maciuca des-
pica scafarlia fiarei, dar cade si el mort de spaima si de efortul din ur-
ma. Doua produse nedesavarsite ale naturii se distrug una pe alta.

Un fapt divers serveste lui Caragiale sa creeze o capodopera care va
dainui cat va rasuna glas romanesc pe pamant. Finalul rasuna ca un requiem
peste inaltimile muntilor:

"Dumnezeu sa-l ierte pe nebunul! Bine ca ne-a scapat de fiara!"

"Dar e ceasul vecerniei ... Parintele Ieronim apuca funia de teiu si'ncepe sa traga clopotul, uitandu-se cu drag la marul cel batran.

"Niciodata viteaz n'a avut ca mutul nostru atatea glasuri de arama sa vesteasca lumii vrednicul lui sfarsit!

"Schitul-Marului are un singur clopot, si nu mare ... dar e destul. Cand sunetul acioaiei porneste limpede sa rupa nemarginita tacere a acestei salbatece singuratati, sute de alte glasuri unul dupa altul inviaza in toate dealurile ca sa-i raspunza pe'ntrecute, si cand limba s'a oprit inerta din leganatul ei, inca tot se mai aud raspunsuri jalnice stingandu-se unul dupa altul incet incet in departatele adancuri paduroase.

Prof. GRIGORE NANDRIȘ

CU GÂNDUL LA I. L. CARAGIALE.

Acum o suta de ani, in noaptea de 29 spre 30 Ianuarie (1852), venea pe lume intr'un satulet neinsemnat, pe numele lui Haimanale, cel care avea sa fie marele boem si dramaturg roman de mai tarziu: Ion Luca Caragiale.

Evenimentul acesta n'a scapat din vedere umilelor slugi moscovite din R.P.R., cari s'au grabit sa lanseze o serie de timbre postale cu chipul autorului acelei vesnice "Scrisori pierdute" si cu scene din opera sa,precum si organizarea unor festivaluri jubilare, la care au fost invitati sa ia parte o serie de scriitori comunisti din intreaga lume. Neobrazarea acestor pervertiti a mers atat de departe, incat si-au permis sacrilegiul de a revedea si adapta opera lui Caragiale, trecand-o pe "linia partidului" si in concordanta cu invataturile marxisto-leninisto-staliniste. Astfel, Ion Luca Caragiale, cel mai mare si autentic dramaturg roman, a fost transformat peste noapte in scriitor "progresist", fiind considerat drept precursor al "urei de clasa". Piesele pe care comunistii reporisti isi sprijina "teza" lor, sunt in special: "O noapte furtunoasă", "O scrisoare pierdută" si "Conul Leonida față cu reacțiunea". Dar, nici "Năpasta" nu a fost data uitarii.

Fara indoiala ca analfabetii care fac azi pe scriitorii si criticii literari in sarmana noastra tara, n'au putut sa aduca mari modificari textului lui Caragiale, mai intai de toate, data fiind incapacitatea lor, apoi, pentruca textul lui Caragiale, nu admite nici macar schimbarea unei virgule. Modificari si omiteri au fost aduse doar operei in proza a lui Caragiale, precum si corespondentei particulare a acestuia cu alti scriitori contemporani. Operei dramatice, in general, ei s'au multumit doar sa-i dea o "noua interpretare". Si fara indoiala ca aceasta a fost deajuns, deoarece opera dramatica a lui Caragiale se preteaza de minune la aceste "interpretari", tocmai prin substratul ei social. Biciuind pacatele omenesti ale coruptei societati contemporane, din mijlocul careia Caragiale si-a recrutat eroii, opera lui dramatica, a fost considerata in toate timpurile un rechizitoriu adus prostiei, desmatului si prostitutiei politicianiste. Dar marele talent artistic al lui Caragiale, geniul sau am putea spune, consta tocmai in posibilitatea pe care el o da celor biciuiti, ca printr'o interpretare variata - alta deci decat cea justa - sa creada ca nu este vorba de ei ci de ... ceilalti. Comunistii au luat deci de buna opera sa dramatica, in care ei se integreaza dealtfel atat de perfect, multumindu-se doar sa afirma ca in ea nu este vorba de ei, ci de ... ceialti. Adica, in termeni marxiste, de ... "dusmanii poporului". Ca spectatorii de azi ai operelor lui Caragiale, ar putea da la randul lor o alta "interpretare" sensului urmarit de ei si ar vedea de exemplu tocmai contrarul, identificand in "dusmanii poporului", calaii lui de azi, la asta poate nu s'au gandit mercenarii lui Stalin. Cunoscuta fiind puterea de discernamant, gustul pentru humor si inclinarea spre satira, - mari calitati pe care nici macar tragedia pe care o traeste azi n'a putut sa le smulga din inima si sufletul neamului nostru indelung rabdator, - spectatorii, razand ca sa nu plange, vor vedea tipurile ce le intalnesc la fiecare pas pe strada, traind aievea si batandu-si joc de ei insusi, pe scena. Caci de si opera lui Caragiale nu apartine timpului, geniul sau ridicandu-se peste timp, nu este mai putin adevarat ca ea este azi in Romania mai actuala ca ori cand altadata. Tocmai pentruca pacatele pe care el le-a biciuit cu atata talent, sunt "virtutile" clasei conducatoare din R.P.R.

Caragiale a fost unul dintre cei mai mari observàtori si analisti ai
moravurilor noastre politicianiste, pe care le-a zugravit si biciuit cu m
estrie. Fara patima insa. Personagiile sale, sunt tipuri vii. El le-a lua
depe strada, din cafenele, din redactiile ziarelor, din lumea politica, si
dupa ce le-a analizat si disecat pacatele pana in cele mai mici amanunte,
i-a trecut pe toti prin sufletul sau mare, intelegator, iertator, i-a inve
lit cu dragoste netarmurita si le-a dat apoi din nou drumul in lume, ca d
aci inainte sa traiasca prin ei insasi.

In nici unul din eroii sai, Caragiale n'a turnat venin si rautate.
Nici macar Anca, acest atat de mult discutat personagiu feminin din "Nă-
pasta", care apare ca o adevarata zeita a razbunarii la sfarsitul piesei,
cu toate ca plateste napasta cu napasta, deci trec dincolo de invatatura
crestina, aplicand legea Talionului, nu are nimic rautacios in ea. Compa-
timirea ei pentru Ion, nebunul, care duce pe umerii lui pacatele si bles-
temele altora, este adanc umana. Anca se razbuna intr'adevar. Si se raz-
buna crunt. Dar prin razbunarea ei, invinge dreptatea. Anca nu putea fi
zugravita altcum. Ori ce alta solutie ar fi gasit Caragiale, ar fi dimi-
nuat din valoarea morala a piesei. Caci vinovatul trebuia sa-si ia pedeap-
sa pana in cele din urma, pentru dubla lui crima: odata, om-ucidere, apoi
asvarlirea la inchisoare, nebunia si moartea in cele din urma, a unui ne-
vinovat.

Ori cat de demonica ni s'ar parea aceasta femeie la prima vedere, in-
sistand mai mult asupra ei si judecand-o tocmai din punctul de vedere al
moralei crestine, Anca ne va aparea ca un inger al dreptatii, care plates-
te fiecaruia dupa faptele sale. Ea isi sacrifica tineretea si dragostea,
primind viata alaturi de un ucigas, impartindu-si cu scarba si groaza pa-
tul cu cel ce-i destramase viata si visele, tocmai pentru ca morala cres-
tina sa iese biruitoare pana in cele din urma.

Aici este samburele problemei din "Năpasta", pe care putini din cei
ce au analizat opera lui Caragiale l-au intrezarit. Brutalitatea gestului
ei, nu depaseste cu nimic brutalitatea din gestul lui Isus, cand acesta c
biciul in mana alunga si lovea pe cei ce transformasera templul, intr'o
spelunca de talhari. Iertarea crestina nu este nelimitata deci. Ea se op
preste pe marginile prapastiei care da in golul bestialitatii omenesti.
De aci in colo, incepe judecata si pedeapsa. Incepe legea fireasca si na-
turala a conservarii speciei ...

De si considerata ca una din realizarile slabe ale lui Caragiale, prin
valabilitatea problemelor pe care ea le pune, "Năpasta" poate fi trecuta
in randul marilor realizari artistice si etice ale literaturii dramatice
universale.

Dar nu numai Anca, fiecare din eroii lui Caragiale a fost construit
cu migala si dragoste; Dela Cațavencu la Ion si pana la Rică Venturian. P
nici unul din ei, Caragiale nu l-a urit. Dimpotriva, am indrazni a afirma
aci ca el si-a iubit cu patima eroii. Ura nu poate fi creatoare. Numai dr
gostea creiaza. Sau durerea. Si in opera lui Caragiale, se intalnesc toc-
mai aceste doua momente: durerea si dragostea.

Numai un nescriitor, unul care n'a trait chinurile demiurgice ale
creatorului, poate gasi sentimente mastere in opera unui scriitor.

Scriitorul care-si uraste eroii, carora el le-a dat viata, nu este
scriitor. Nu este vrednic de a fi numit astfel. Ori cate pacate si crime
ar pune in spatele cuiva, pentru a realiza un efect urmarit, scriitorul
trebuie sa fie nepartinitor. Trebuie sa se ridice dincolo de sentimentele
comune ale oamenilor. Sa depaseasca cotidianul. Mai mult sau mai putin,
scriitorul este un cronicar al vremii sale. El trebuie sa judece oamenii
si evenimentele pe care le prezinta din punctul terminus. Pentruca numai
astfel, opera sa are valoare.

Si Caragiale a fost un artist si scriitor desavarsit. Chiar atunci
cand ni se pare a desprinde in opera sa tendinte moralizatoare, el a fa-
cut arta de dragul artei. Numai astfel se explica faptul ca opera sa de-
paseste timpul. El a prins in cuvinte lumea in care a trait si pe care a
cunoscut-o, cu pacatele si calitatile ei, asa cum un pictor prinde in li-
nii si culori un peisagiu care isbeste ochii si simturile sale artistice.
Un colt de strada, un trunchiu de copac, un buchet de flori, lucruri ce
ndua ni se par comune si lipsite de ori ce interes, in ochii unui pictor
iau viata, au ceva ce noi nu putem descifra, dar ceeace el vede si traest

Cu aceste metode a privit si lucrat Caragiale.

El a ridicat comunul, banalul, neinsemnatul, la o valoare artistica
universala. Ca cuvinte putine, uzuale, neexpresive, el construeste o lume

care se misca, este vie. Arma cu care el a biciuit defectele omenesti n'a fost sfichiul satirei ci humorul caricaturii. Linia de care se slujeste un caricaturist pentru a scoate in evidenta un defect, a fost inlocuita cu marea arta de Caragiale prin cuvant. Fara a depasi masura. Fara a trece in obscen. Tendinta nu depaseste niciodata arta. El nu renunta la echilibrul interior al operei, de dragul efectului. Deaceea opera lui este mare. A invins si va invinge timpul. Ea va inceta - poate - de a mai fi universal valabila, numai in momentul cand prostia, desmatul si prostitutia politicianista vor dispare definitiv din lume.

NICOLAE NOVAC

I. L. CARAGIALE: MATERIAL LITERAR PUŢIN CUNOSCUT.

TOXIN ŞI TOXICE.

Toxinul a sunat despre ziua. La glasul lui, s'au desteptat in graba tinerii patrioti adapati la izvoarele europene. Fara sa-si ia ramas bun dela parinti, lepadandu-se cu entusiasm de dreptul de mostenire al privilegiilor, au iesit din casa parinteasca; au coborit hotariti in piata, s'au amestecat cu poporul, care suferise atata, si-au strigat din toate puterile: Libertate! Egalitate! Fraternitate! Si popa Şapcă binecuvanta miscatoarea scena a fraternizarii tuturor fiilor patriei. Negura care atatea veacuri apasase asupra tarilor romane era sparta: incet-incet, ea trebuia sa se risipeasca pentru a face loc luminii moderne.

Dar dela strigatul acela de generoasa revolta contra unei stari seculare de rusine, de injosire, de mizerie politica si sociala, si pana la realizarea frumosului vis, trebuia, afara de binecuvantarea lui popa Şapcă inca mult.

Tinerii patrioti, dupa vorbe, fura chemati la fapte. Trebuia facuta scara jertfelor pentru a ajunge la varful dorit. Ei nu s'au dat inapoi. Entuziasmul lor nu a fost de o singura clipa: voeste si vei putea!

Atunci incepù pe'ntrecute fiecare sa alerge in fata primejdiilor. Adevarati apostoli, ei isi parasira familiile, caminurile, dragostile: un scop unic ii misca- triumful cauzei libertatii, singurul viitor acceptabil in inchipuirea lor pentru patria romaneasca, singura ei putinta de fericire.

A fost semnalul unei mari rasturnari sociale aceasta pornire. Acesti generosi tineri urmarind idealul lor, lepadara fara socoteala cea mai puternica arma politica, averea. Ei credeau ca generozitatea lor de rasa avea sa izvorasca fara istorie din pamantul patriei. Cu iuteala vertiginoasa incepura sa se duca pe copca marile averi boieresti- un palat, pentru un act de propaganda; mii de galbeni, pentru o misiune fantezista; o mosie pentru o brosura tiparita la Paris: lumineaza-te si vei fi.

A! generosi patrioti, cari va jertfeati si pe voi si pe copiii vostri pentru viitorul neamului, voi intemeitorii partidului liberal clasic, voi nu stiati desigur in ce maini bune avea sa caza drapelul vostru. De ce, la Paris, intre un curs de Michelet si o predica a lui Lamennais, n'ati mers odata si la Madame Lenormant, celebra carturareasa, ca sa va prezica viitorul partidului liberal!

Erati prea naivi pentru a sti ca ideile sunt in organismul social ca fermentii in corpurile vii. Voi nu puteati sti ca fermentii cei mai dulci pot produce toxice primejdioase. Si de aceea ar fi pacat sa va invinovatim pe voi de urmarile unor intentii curate.

Si ori nu sunt frumoase urmarile?

Voi patru copii ai lui Dinicu Golescu, si Câmpinenii si Negrii, pacat ca nu traiti sa va vedeti urmasii! N'aveti de ce sa nu dormiti in liniste, n'aveti de ce fi mahniti ca ati jertfit averile voastre colosale cauzei liberale romane. Voi ati lucrat pentru aceasta cauza fara socoteala- pretinsii vostri continuatori mai socotiti, lucreaza prin aceasta cauza.

Voi ati murit ruinati; dar nu face nimica - v'ati indeplinit o datorie sacra pentru patrie. Mai tarziu, prin patrie, copii saraci , luati de voi pe procopseala, incepand cu doi galbeni pe luna, au ajuns milionari... Si d. Carada sa nu iubeasca patria romana? Dar de sigur ca o iubeste mai mult decat ati iubit-o voi!

Voi ati abolit privilegiile, pe care le puteati mosteni; v'ati rea
turnat boieriile voastre proprii, v'ati vandut mosiile - ati daramat ce
tatea nobiliara. Bravi boieri democrati , bine ati facut! Totul s'a cas
tigat si nimic nu s'a pierdut! Am obtinut indeplinirea formelor democra
tice, pe de o parte; iar pe de alta, acei ce v'au cumparat proprietatil
cei ce au cules averile risipite, au restatornicit privilegiile, au re-
cladit cetati de trei ori mai tari decat bietele voastre batrane boieri
Avem banci si credite, institutiuni de toate felurile, tot atatea
castele tari, de unde nu se scoate usor o casta nobiliara!
Si voi, parinti ai nostri, obscuri entuziasti, cari ati plans de
curie, cand v'ati sarutat cu feciorii de boieri pe campul Libertatii su
binecuvantarea lui popa Şapcă, n'aveti de ce sa fiti mahniti.
Iata urmasii vostri liberali.
Iata haitele catilinare de politicieni liberali, de diplomati de
halà, de vanatori de slujbe si de mici gheseftari: avocatei latratori,
samsarasi dibaci, toate lichelile si drojdiile sociale, tinzand sa suie
sus, cat mai sus - distinctii fara merit, avere fara munca, pofte fara
ţiu- roade minunate ale unei scoli ce le-a inarmat numai instinctele p
nicioase, pandind alegerile si toate nevoile publice pentru a ciupi pat
ca; neghiobi fara naivitate, rai fara barbatie, urmand meritul si tale
tul deosebit ca pe niste vrajmasi de moarte.
Asà sunt toti cata vreme soarta ii tine jos , in masa cea mare, c
fundati in vàlurile neastamparate ale semenilor lor. Dar cand norocul,
voind sa tachineze pe ceilalti, ridica pe unul sus, incununandu-i agit
tiile neomenoase cu un succes de avere si de situatie, atunci e un spe
tacol, care ma umple pe mine de respect si de stima pentru liberali.
Iata-l pe mititelul veninos si ridicol, care se sbatea ieri in no
roiu, cat e de mare acuma, cat e de aratos si de senin. Iata-l cu ce b
vura incaleca milionul! Priveste emfaza desgustatoare a parvenitului!
Vezi ce indiferenta cruda pentru suferintele semenilor si tovarasilor
de adineauri! Vezi aceasta mandra lipsa de liberalitate, de generozita
de orice avant nobil. El n'are intelegere, ba simte chiar repulsiune p
tru tot ce e frumos, pentru tot ce face multumire umana fara imediata u
tilitate practica. Stropeste cu noroiu si pe mama-sa. Nesaturat cu mil
oane, e'n stare sa-si manjeasca mainile in ghesefturi spurcate.
Credinta, talent, merit, onoare, sentiment?- "le cumpar pe toate
am cu ce!"
Fraternitate? - gheseft si chiverniseala!
Egalitate? - impertinenta fata cu distinctiunea, cu meritul si cu
lentul!
Libertate? bani, insulta si reteveiu!
Iata marele partid colectivist, urmasul partidului liberal clasic!
iata continuatorii patriotilor vizionari de odinioara - toxice partide
ale unor batrane idei generoase.

("Epoca" 15.XII.1896)

MONUMENTUL LUI BRĂTIANU

Stiu ce au sa spuna colectivistii citind randurile de mai la vale.
Or sa strige: impietate!
Da, orice adevar nediscutabil despre actele lor, orice gluma cat
inocenta despre cusururile lor, orice cercetare cat de obiectiva asupra
istoriei partidului lor e o profanare, un sacrilej, care pune pe acesti
domni intr'o stare de iritatie ridicula.
Dar tot acesti domni, cand e vorba de un act pozitiv de pietate,
parte-le, chiar in cauza lor, au niste apucaturi foarte stranii.
Intr'o primavara, fiind in opozitie, se hotarasesa mearga in pele-
rinaj cu mare alaiu la mormantul lui C. A. Rosetti, si, zor nevoie, vor
sa treaca anume prin fata palatului ca sa faca o manifestatie de zavra-
gii. Procurorul ii someaza sa se retraga, si da ordin jandarmilor sa re
pinga multimea de caraghiosi si de gura-casca. Ce fac atunci bravii mei
Arunca jos coroanele destinate mormantului si se risipesc injurand reac
tiunea, care nu-i lasa sa faca mascarade neomenoase sub balconul Suve-
ranului.
Iata insa ca peste putin timp, toamna, bravii si pietosii pelerini
vin la putere. Credeti ca-si mai aduc aminte in primavara urmatoare de
aniversarea mortii ilustrului lor Rosetti ? Credeti ca acum, cand pot
face, fara niciun scandal si intr'un mod cu deosebire stralucitor pele-
rinajul lor se mai gandesc la mormantul sacru ? Ti-ai gasit!

CE s'a intamplat cu Rosetti se intampla si cu Bratianu. Credeti ca au
sa faca evlaviosii colectivisti, cat or sta la putere monumentul lui Brati
anu ? Asi! Ce? sunt nebuni, sa nu rezerve actul lor de pietate pentru a-l
exploata in opozitie?
Il vor ridica acel monument, dar atunci cand vor avea cu el vreun pri
lej de scandal pe cale publica. Inchipuiti-va pe colectivistii paraponi-
siti, jalnici, cu lacrimile pe mustati, cu cunoscutele lor mutre tragi-co
mice de circumstanta, mergand la inaugurarea monumentului si vrand sa trea
ca pe la palat ca sa dea cu huideo reactiunii!...Asa mai inteleg evlavie!
sa foloseasca la cevà !
Dar oricum, fie! Domnilor colectivisti, trebuie sa faceti monumentul
lui Bratianu, sunteti datori sa-l faceti: nu doar pentruca ati strans in
acest scop trei sute de mii de lei - mai la urma, cateva sute de mii de
lei, intr'o tara bogata ca a noastra, e un condeiu care se poate neglija,-
dar aveti o datorie morala.
Cine l-a albit pe Brătianu in doi-trei ani? Cine l-a sdrobit si i-a
precipitat moartea? Rautatea adversarilor sau ticalosiile partizanilor?
La aceste intrebari a raspuns el singur, si n'a fost niciodata asa de
violent si de crud cu adversarii , cum a fost cu colectivistii lui. Tocmai
pentru aceea colectivistii sunt datori memoriei marelui lor disparut o re-
paratiune, pe care au promis-o de atatea ori, dar a carei realizare o ama-
na necontenit.
Daca datoria aceasta ar fi curat politica, n'ar fi asa de urgenta în-
deplinirea ei: figura unui mare om de Stat nu pierde nimica privita mai de
departe, si intarzierea ridicarii unei statui nu poate strica nimic cele-
britatii, mai ales cand aceasta e meritata. Dar colectivistii au fiecare
o datorie personala fata cu memoria lui Brătianu.
Iesiti pe podul Mogosoaii, mergeti la sosea, la spectacole, oriunde,
vedeti aceasta stralucitoare nobleta, in cea mai mare parte de provenienta
transdanubiana, in echipajele ei lustruite, asa de proaspat blazonate ca
nu li s'a uscat inca bine poleiala; uitati-va, ce gateli mirifice, ce giu-
vaericale scanteietoare, ce lux princiar, ce somptuoase palaturi, ce ote-
luri aristocratice! - toate, toate rasarite in cativa ani, ca prin farmece
in mijlocul unui popor eminamente agricol, care, in loc sa prospere si el
in acest timp, a dat mereu inapoi.
Cine este creatorul acestei manire si puternice caste nobiliare?
Brătianu.
Voi, care ati pescuit in undele Dunarii saci cu ruble; voi, care
v'ati culcat intr'o seara pe un modest mindir de paie, ca sa va desteptati
a doua zi pe saltele moi umplute cu bilete ipotecare; voi toti in fine, a-
tatea nimicuri sociale de odinioara, rasariti din gunoiu dela 78 incoace,
nobili straluciti de ieri, - voi, daca nu ridicati lui Brătianu un monu-
ment maret(dar, bine'nteles, nu in inimile voastre, ci pe o piata mai cu-
rata) veti da dovada de lipsa celui mai elementar sens moral, pe care-l
are orice caine cat de hârbar.
Trebuie numaidecat sa-i ridicati un monument, si norocos artistul ca-
re va fi insarcinat cu aceasta lucrare! Mare subiect! Bogat motiv pentru
o opera de arta!
Inchipuiti-va un piedestal de marmora alba cu patru basso-reliefuri
de bronz reprezentand triumful Colectivitatii. Primul: Colectivitatea, o
femeie slaba, sdrentuita, hidoasa, venind cu parul vulvoiu ca o furie pa-
lavratica in fuga mare, urmata de o haita de lupi hamesiti; - al doilea:
Colectivitatea, in dreapta cu reteveiul si in stanga cu masalaua, si po-
taia urland; al treilea: Colectivitatea si lupii inghitind pe nemestecate
care intregi cu provianturi, clai de fân, tunuri, drumuri de fier, hartii
de banca, fel de fel de delicatete, si al patrulea basso-relief: Colecti-
vitatea grasa, costumata si inarmata à la Minerva, dictand legi norodului,
si imprejuru-i, lupii indopati si domesticiti, purtand sgarde de aur masiv
la gat si facand sluj frumos ...
Si deasupra piedestalului, ilustrul om in picioare!
Care ar fi momentul cel mai personal, cel mai caracteristic, cel mai
adanc psihologic, ce ar trebui prins? Nicio clipa artistul n'are sa stea
la indoiala. Figura marelui om de Stat va trebui sa fie posomorita; in ex-
presia ei, un amestec de cainta si de desgust - de cainta pentru jertfele
de constiinta ce a facut crezand ca face un bine patriei, de desgust pen-
tru trista lui amagire.
Voi, care ati pescuit in undele Dunarii saci cu ruble; voi, cari
v'ati culcat intr' o seara pe un modest mindir de paie, ca sa va destep-
tati a doua zi pe saltele moi umplute cu bilete ipotecare; voi, toti in

fine, atatea nimicuri sociale de odinioara, rasariti din gunoiu dela 7
incoace, nobili straluciti de ieri - treceti, cu capul descoperit, rep
pe dinaintea monumentului, ca nu cumva buzele omului de bronz sa capet
glas si sa va strige:
"Am tolerat asasinate, jafuri si procese scandaloase! ...
(" Epoca " 19. I. 1897)

RĂRUNCHII NAȚIUNII

E frumos cand un popor isi apara veacuri intregi partea de pamant
care-i da hrana si-si pastreaza limba, unealta nepretuita a simtirilor
si gandirilor lui ...
E frumos cand un popor, dupa ce a tanjit sub biciuirea celor mai
crunte imprejurari, se ridica din genunchi drept in picioare si zice lu
mii intregi: sunt ce am fost si voiu sa fiu ce sunt!
E frumos mai ales cand un asa popor poate sa și ramana in picioar
si sa-si confirme, in mersul complex al lumii, o asà barbateasca si de
afirmare.
Dar e si mai frumos cand - lucru asà de rar, s'ar crede; insa nu
tot imposibil, precum vedem - un popor se simte asa de voinic si de in-
crezator in sine, incat pentru avantul lui in viitor nu-i mai trebuie
niciun sprijin in trecut.
Tu, popor roman, arunca dar departe de tine, fara cea mai mica umb
de mustrare, povestile triste despre suferinta, ingenunchierea si rusin
de care ai scrasnit atati stramosi ai tai. A fost un lung vis urât, car
s'a stins. Te-ai desteptat. Opresiunea nocturna a disparut la sunetul
toxinului liberal.
Ranile seculare s'au vindecat ... De ce sa te mai doara? Rusinea
istorica s'a spalat ... De ce sa-ti mai fie scarba. Esti stapan pe vii-
toru-ti ... De ce sa te mai gandesti inapoi?
Uita vitejia inderatnica si fara izbanda hotarîtoare a acelor ce
dorm sub lespezi, in manastiri stapanite nu de urmasii lor! Uita umili-
rile pe care le-au indurat parintii parintilor tai dela spurcaciunile
Fanarului! Uita sangele varsat; uita obrajii crapati de palme; uitaco-
piii traficati la Tarigrad! Uita-ti cantecul de jale si de revolta!
Uita tot, tot, tot ...
Ca sa razbati peste atatea prapastii, prin intunerec, la camp libe
si lumina, a mai trebuit si altceva afara de vitejie si de rabdare. A
trebuit, in fundul cugetului si sufletului tau, o forta, pe care nicio
navala de imprejurari nefaste sa n'o poata covarsi.
Tu nici nu stii ce nobila putere, ce izvor nesecat de energie pas-
trezi in fundul rarunchilor tai!
Mandreste-te, ca ai de ce! Iata.
... O zi splendida! ... Un vant , inviorator de muguri, sufla in-
cetinel pe coasta dela Florica, unde doarme intru Domnul tarana lui Bră
tianu. Vantul aduce acol, din larga departare a vaii Argeșului, glasuri
de talange, pe deasupra carora clipeste limpede un clopot dela cine sti
ce biserica saraca. In vale, deasupra satului, se ridica in sus fumul
alburiu din vetrele unde s'a gatit hiertura de dimineata. Pe poteci, co
boara iute si maruntel, neveste si copii cu demancarea catre tarina col
departe, unde plugurile romanesti trag incet-incet brazda grasa de prim
vara; iar pe drumul care duce la batranul Câmpulung, merg, in pasul cai
lor, o ceata de tineri calarasi cantand din frunza.
Iata, pe cand din muscele si vai, invaluite in aburul stravezіu al
luminoasei dimineti, se ridica parca un singur fior - suflarea Patrioi
romanesti - un om mic de stat suie gafaind, cu cerbicea' neovoiata, cu
capul plecat si cu privirea intunecata, pe cararea care merge sus la
mormentul patriotului.
Stii cine e omul acesta? - E d. Sturdza. Si stii ce gand il mână?
Merge sa ia dela reposatul o inspiratie romaneasca, nationala.
S'a oprit, si, intors cu spatele catre vasta panorama vie din valo
care i-ar putea suggera atatea s'atatea inspiratiuni, asculta in genunel
glasul misterios de sub pamant ...
L'a auzit in sfarsit ... Se ridica si zice.
"Da, colectivitatea a izvorît si izvoraste din rarunchii natiunii!
Marcata inspiratie ! S'o aplaude toata lumea!
S'o aplaude mai ales toti acele cati n'au mai incaput in insulele
Archipelagului grecesc; toti cati n'au mai putut haiduci prin muntii po
ninsulei Balcanice; toti hidriotii satui de viata de gaica pe marile

Levantului; toata spuma de pe dospeala Orientului poliglot; toti din toate
partile, pe cari i-a gonit casa lor fiindca erau prea indrazneti, ori prea
lasi, ori prea nemernici, ori prea ischiuzari, - toti in fine cati au ve-
nit aci la noi sa instaureze, vrednici cuceritori, o stralucitoare si nebi
ruita aristocratie moderna.
Aplaud-o si tu, cioban din munti, si tu, plugar din vale! si tu, razes mol
dovean, si tu, mosnean muntean, si tu, boiernas oltean! Aplauda si tu, șin
drilar moț din Abrud, si tu, trocar de pe Bârsa! si tu, minunatule inva-
tat Hașdău, boier din Basarabia, si tu, dulce poet Cosbuc, nobil copil
din poporul Năsăudului! Aplaudati si voi!
Tu, natiune romana intreaga, tu popor nemernicit odinioara de-atatea
necazuri si aiurit atata vreme de restriste seculara, uita tot, bucura-te
si fii mandru!
Pune-ți capul, ca un alt Jupiter, sub lovitura barosului celui din-
taiu Zorilă, care ti-o iesi in cale, ca prin spartura sa tasneasca inte-
lepciunea! Apoi, ia cutitul dela braul unui hamal levantin, care injura o
singura Maică-Precistă in sapte limbi, si, plin de entuziasmul unui ilu-
minat, spinteca-ti foalele. Vâră-ți mainile adanc in maruntaie si scoate
din rarunchi-ti pe toti Sulicii, Scupiewski si Cavaliotti, toate malaxa-
lele, caradalele, budalalele, si paciaurile lepadate de ostroavele si ti-
nuturile orientale ... Nu i-ai gasit pe toti inca ! Mai adanc , nenoroci-
tule! Scotoceste bine si scoate la urma , ca un margaritar fin, si pe
țe le bi Sechiavis.
Astupa-ti apoi spintecatura panteculu cu amandoua mainile, ramanand
sa nu mai ai cu ce -ti acoperi obrazul si striga lumii, cu tonul celui mai
inalt triumf national, aceea ce mormantul lui Brătianu a soptit asa de dis
cret la urechea lui Sturdza:
" Da, colectivitatea a izvorît si izvoraste din maruntaiele mele -
din rarunchii natiunii romane!"
("Epoca" 26.I. 1897)

MARELE ACTOR IANCU BREZEANU DESPRE I. L. CARAGIALE

La sarbatorirea lui Iancu Brezeanu pentru retragerea lui din teatru
a comparut in rolul lui Ion Nebunul din "Năpasta", rol pe care-l pretuia
el tare mult, marele nostru comedian, bun amic al lui Iancu Caragiale.
Dupa terminarea spectacolului, ne-am retras putin in cabina Maestru-
lui ca sa se imbrace si sa se odihneasca putin, extenuat nu atat de batra-
netea pe care a stiut s'o potoleasca intotdeauna cu Dragasanul lui favorit
ci de rolul obositor si de care intotdeauna s'a sfiit.
L-am rugat sa-mi spuna si mie ceva in legatura cu el si Caragiale.
Gureș ca intotdeauna, a si inceput sa deslege sacul lui inepuizabil:
" Mai baiete, eu datorez numai lui Caragiale, interpretarea aceasta
ireprosabila a eroilor lui, pe care-i joc eu. Stii ce ? Rolurile astea pe
care le aplauda lumea si despre care criticii se pronunta intotdeauna elo-
gios le-am invatat in bodega la el si cu el impreuna. Avea o memorie teri-
bila si-si stia toate piesele pe dinafara. Ce vrei? Neam de actor!
Cu el am cizelat pe Ipingescu, pe Cetateanul turmentat si pe Ion nebunul..
Daca nu faceam gestul pe care-l vrea el, sau schimbam interpretarea lui,
sau mi se parea mie altfel mai bine se supara, suflet bun ce era insa,nu
zicea vorbe rele, ci imi reamintea ca el care l-a scris si l-a studiat pe
pameni vii, cari traesc aevea, il vede mai bine decat un actor tanar, dar
cu talent ca mine." Si eu mai il incercam pe conu Iancu Brezeanu cu vorba.
Ei, pe urma ma indemna sa citesc psihologie, caci - spunea el raspicat -
am mare nevoie ca sa inteleg rolurile bine si unui actor ii e absolut ne-
cesara cultura .
La urma stia el cum sa ma impace. Porunceea sa aduca ceva de-ale man-
carii si mai ales bauturica dupa care-mi sticlea ochii, ce sa-ti spun...
Ce mai vorba, mi-a fost prieten, dar stii, un mare prieten, cu care te
poti mandri si dela el am invatat si teatru, dar sa si beau lucru bun...
igd

DIN "FLORILEGIUL BRAZILIAN": OLAVO BILAC x)

VIERS DE STELE

Veţi zice: "Viers de stele? Amăgire!"
Şi totuşi, eu vă spun că nu odat'
Mă scol s'aud stelara lor svonire,
Fereastra deschizând-o înfiorat ...

Vorbim o noapte 'ntreagă, murmurând
Sub manta Căii Laptelui, de jar;
Iar soarele când urcă, suspinând
Pe cer le caut încă - în zadar ...

Veţi zice: "Nu ţi-s minţile întrege!
Au ce puteţi vorbi? Şi ce tâlc are
Noptateca grăire-a ta cu ele? ...

Iar eu vă spun: "Iubiţi, spre-a le 'nţelege:
Că doar cel ce iubeşte este'n stare
S'audă, să 'nţeleagă viers de stele!"

TAEDIUM

Pe tronu 'nalt al sufletului meu
Domneşte, prinţ despotic, Plictiseala.
O, toamnă rea, dece 'ntârzii mereu
Şi'n vântul rece nu-mi desfoi beteala?

În calma, solitara locuinţă,
Să dorm, fără de vise, fără gânduri,
Şi'n fine împăcat în Nefiinţă,
Să zac odihna pietrei, între scânduri.

Să nu visez himere, ca în viaţă;
Să am o carne rece, 'n sânge ghiaţă;
Şi, priveghiat de-o palidă făclie,

Să las să-mi doarmă inima trudită,
Funebră, şi lugubră, şi pustie, -
Precum o catedrală părăsită ...

Traduceri de
VICTOR BUESCU

x) "Florilegiul Brazilian" este o antologie de traduceri din literatura braziliana intocmita de Dl Victor Buescu, pana acuma aflata in manuscris.

POEZII
de
VASILE POSTEUCĂ

MOARTE

În ceasul lui de chin, crepuscular,
Liturghisi de-asupră-i un stejar
Şi soarele i-a stors lumina toată
În inima oprită să mai bată.

Din altă zare, somnul, veşnicia,
Urcau cu Maica Domnului Maria.
Şi-l tot priveau, la uşă cum se'nchină,
Fuior în tremurare de lumină.

Şi-au fost acestea toate. Şi era,
În vântul ce se-apleacă, dinspre-o stea,
În frunza ce foşneşte'n somn, alin,
Drum pentru îngeri care merg şi vin.

Era în toate cele. Numai trupul
Strigă din urmă jalnic precum stupul
Din care roiul, zumzet ne'nţeles,
Spre zări de nuntă nouă a purces ...

Dar ceasul nou svonia crepuscular
Şi cerul-l învelise'ntr'un ştergar
Şi frunzele căzură peturele ...
Mergeau cu sufletul tăcut şi ele ...

NOAPTE DE VIS

Cerneala lunii gâlgâie'n peniţă
Şi seara-i cu miresme tari de tei ...
Peste grădini, te'nchipui porumbiţă,
Pe cerul luminat ca o altiţă,
Cu dorul dedemult din anii mei.

Te poartă vântul luminoasa boare
A nopţii despletite pe păduri.
Te scriu şi parc'aş scrie-o depărtare:
Din stele-ţi strâng argint pentru conduri,
Catrinţa şi-un batic, le tai din zare ...

Coboară lin. Mi-i geamul spre grădină.
O creangă'n vânt urzeşte-o simfonie.
În versul ce te cântă cu lumină,
Te spune dorul, liniştea te ştie,
Şi-ţi lă cosiţa moale cu sulfină.

E ceasul tău. Danseazǎ-mi prin poeme;
Că iară sună zorii şi dispari.
Aruncă-ţi zâmbetele, crizanteme,
Pe ape tulburi, lângă sânii tari.
Peniţa scrie: imnuri, diademe ...

Iar dimineaţa: masa răvăşită.
Condeiul rupt. Noroi în călimări.
Îşi joacă şerpii'n geamuri o ispită
Şi gându-şi ia'ntunerecu'n răspăr ...
Marie Magdalenă, nenuntită ...

MISTICĂ

Cu coarnele de aur, căprior,
Oprit în salt, în marginea pădurii,
În nări cu noui miresme de-alior
Şi'n frunte toate stemele scripturii ...
Aşa te-aştept în marele meu dor.

În mugetul ce-anunţă primăvara
Şi-a scris genunchiul arcul pentru salt,
Arcuş înfrigurat vrăjind vioara
Cu melodii din ţărmul celălalt.
La mine'n suflet paşte căprioara ...

În ierbi de linişti, zarişti de mesteacăn,
Sub botul ei mai limpede-i isvorul.
Cărări de muşchi şi ferigi stau s'o treacă'n
Alaiul tinereţii. Căpriorul,
Îi tulbură tot cerul cu piciorul.

Cântarea sfintelor cântări e mută,
În noul imn de orgi şi de viori.
Mireasa inimii când mă sărută
Pe frunte stemele se schimbă'n sori.
Tu amforă de dor şi aur: ciută ...

M A R I N E
de
N. S. GOVORA

S'A MĂRITAT IUBITA MARINARULUI

În buzunarul salopetei mă arde scrisoarea ta,
Şi-mi trimite în nări, parfum vested de floare presată,
Între petalele strivite mi-ai trimis copilăria toată,
Şi amintirile adolescenţei, curate şi albe, ca o pală de nea.

Sunt singur pe punte, marinarii îşi clocesc în cabine, alcoolurile
înghiţite în port.
În noaptea blondă, urcă luna, galbenă ca o zarzără coaptă.
Sub mine maşinile spun o poveste ca o dragoste moartă, în şoaptă,
Iar elicea roade liniştea, psalmodiind rugăciune de mort.

Surioară dragă, în Patrie viaţa îşi urmează cursul în al anilor tropot,
Pribegii au intrat de mult în uitare.
Iubita s'a măritat! O, de-ai şti vestea această cum doare,
Şi cum mi se leagănă inima, ca o limbă de clopot.

Ştiam că se va întâmpla într'o zi, inima femeii e nestatornică ca un val.
De ce dar, soră dragă, mă curbez şi mă strâng ca un ariciu,
Şi de ce mă răsucesc de parcă aş sta pe un muşuroiu de furnici,
Când vântul aduce dela ţărm o undă parfumată de portocal?

Din scrisoarea ta urcă parfum de piersici, de cireşe şi de gutui,
O stea îndepărtată se uită la mine şi plânge,
Un val răsvrătit la picioarele mele se frânge,
Şi-mi aruncă pe buze un strop sărat-amărui.

Soră dragă, târziu, când stelele-aprind pe cer lumânări,
Şi când în noaptea blondă, urcă luna galbenă ca o zarzără coaptă,
Intră'n odaia copilăriei mele, îngenunchiază şi roagă-te'n şoaptă,
Pentru toţi exilaţii şi pentru fratele care rătăceşte pe mări.

CÂNTEC DE PORT

Ca în toate porturile în care vaporul face escală,
Îţi voiu căuta zâmbetul pe buzele tuturor femeilor care se plimbă pe
bulevard.
Sub cerul acesta lasciv în care încinse de febră, stelele ard,
Fără zâmbetul tău, viaţa mi se părea mai tristă, mai goală.

Din grădini va urca ameţitor parfumul florilor însângerate de migdal,
Voiu fi beat de primăvară şi de amintirea ta şi va fi beată şi strada.
Caldarâmul va fi înnecat în lumină, albă ca zăpada,
Şi palmierii mă vor privi nepăsători, cum mă priveau turnurile gotice din
oraşul medieval.

Ţi-aminteşti? În oraşul medieval mergeai cu paşi mărunţei pe bulevardul
acela, imaculatul,
Ca să luneci pe zăpada îngheţată, îmi strângeai nervoasă încheeturile
mâinilor.
Cine oare la ora această solitară îţi sparge cupele sânilor,
Şi-ţi culege sărutul gemut de pe gura caldă şi roşie ca păcatul?

Când târziu, portul va răspândi miresme putrede ca un buduar de curtezană,
Amintirea obosită va flutura sfâşiată ca o flamură.
Luna se va odihni în palmier pe o ramură,
Şi imaginea trupului tău mângâiat de altul, mă va durea ascuţit, ca o
rană.

Atunci, ca o păpuşe desarticulată, cu sufletul mort,
Mă voiu duce să mă îmbăt toată noaptea cu wisky şi gin.
Voiu colinda prin toate tavernele, absent şi străin,
Şi-ţi voiu căuta sărutul pe buzele tutror prostituatelor din port.

"SOCOTEALA DE-ACASĂ NU SE POTRIVEŞTE CU'[illegible] DIN TÂRG"
de
D. EM. POPA

Ramasese asa, in urma unui accident de avion ... Inebunise!... Comandantul flotilei tinea foarte mult la el!... Impreuna luasera parte la multe concursuri incoronate de succes. Fusese un sburator de mana intai si putini erau cari sa-l intreaca. Cine nu-si aducea aminte cu drag, si cu respect de trofeele pe cari Pană le castigase.

In toata flotila, nu se putea intelege nimeni cu el, afara de adjutantul Ghinea. Amandoi, din acelas sat, batuti de dorul acelorasi vanturi si leganati de miresma dealurilor si vailor lor, instinctul, care ramasese inca sanatos, il facea sa se apropie mai mult de Ghinea ... Pe zi ce trecea, insa boala se agrava si el dadea semne de neliniste.

Comandorul se hotari sa-l interneze. In acest scop, Ghinea fu chemat la el sus.

- Să traiti, domnule Comandor!
- Sa traesti, Ghinea!... Unde-i Pană?
- Jos la bazin, domnule Comandor!
- Ce face?
- Ce face de vre'o cateva zile incoace!... Prinde pesti!...
- Saracul!... Ia plicul acesta, du-te la garaj, ia masina mea si du-te cu el la spitalul central. Dai scrisoarea directorului de acolo, il dai in primire si vii cu rezultatul!... Ai inteles?
- Inteles, sa traiti, domnule comandor!

Pe marginea bazinului, cu un sac legat de doua bete, Pană pescuia ...
- Ai prins ceva? il intreba Ghinea, apropiindu-se incet.
- ? ? ?
- Mai, Pană! continua acesta, dupa cateva momente de gandire, ...hai sa sparlim masina Comandorului si sa facem o tura la sosea!

Aceasta aventura i se paru nebunului mai amuzanta si chiar mai rentabila decat pescuitul. Arunca tarbu[illegible] si primeste targul bucuros.

Plimbarea la sosea, ii placu, iar dupa cateva ture pana la Arcul de triumf, cei doi aviatori se gaseau pe unul din coridoarele spitalului central de boli nervoase "Mărcuța", in fata usii directorului.

Printr'o infirmiera, fara ca Pană sa observe, Ghinea daduse plicul Comandorului, si acum priveau amandoi cu gura cascata la tablourile depe pereti.

Intr'un halat alb, cu ochelarii pe nas, cu mustata carunta si taiata scurt, directorul ospiciului, apare in usa biuroului de consultatii, cu o hartie in mana, privind atent la cei doi aviatori, cari la aparitia lui il salutara respectuos.

Ghinea facu un gest discret, aratand in acelas timp cu o miscare a capului spre Pană.

- Vino dumneata incoace!... ii zise doctorul, apoi dupa ce-l introduse in biurou, il lua pe Pană la o parte si-i zise:
- Spune-i domnului Comandor ca s'a aranjat!...

Ramas singur cu Ghinea, incepu sa-l ia cu binisorul, dar acesta dandu-si seama ca doctorul s'a inselat asupra alegerii nebunului, cauta sa-i demonstreze, ca cel cu pricina, este tocmai cel care s'a dus.

Obisnuit cu asemenea cazuri din lunga-i cariera medicala, pana in cele din urma a trebuit sa-l bage la dus, la bubuiala si la celula. Stadiul de nebunie era in ultimul grad si nu mai era nici un chip de scapare.

Comandorul sedea linistit in fata biuroului sau, cand usa se deschise brusc si adjutantul Pană intra ca o furtuna:

- Sa traiti, domnule Comandor! S'a aranjat!...
- Ce s'a aranjat?!
- Nu stiu! Asa mi-a spus doctorul dela Mărcuța sa va raportez, ca s'a aranjat!
- Bine, Pană!... Poti pleca!

Pană saluta si pleca ... Comandorul era pus in situatie ... repede puse mana pe receptorul telefonului:

- Spitalul Central?... Dati-mi,va rog, biuroul directorului ...
- Aici Flotila!... Comandorul Teodorescu!... Da, da! Eu!...

Legatura intre sefii celor doua institutii se facu imediat.

- Ce vorbesti, domnule?... Cum?... Nu mai este nici o scapare?... Trebuie impuscat?... Domnule doctor!... Nebunul este aici la mine! A venit cu raspunsul! Cel pe care l-ati oprit a fost insotitorul lui!...

Peste cateva ore, Ghinea sedea in fata comandorului, bandajat si umflat de batae! ... Adeverat! ... Socoteala de acasa nu se potriveste cu a din targ ...

M Â I N E
de
FAUST BRĂDESCU

Ca o adiere de vânt, ieșită din veac
MÂINE va sosi cu pași de destin
călcând orb peste găteje uscate și muguri.

Sudoarea pământului, ca o mare de foc
se va năpusti să-i învăluie calea,
Și spinii durerilor îi vor înțepa genunchii.

Pădure de suflete în zi de sărbătoare,
aspre guri însetate vor înălța osanale
cerşind picături de milă și pace.

Iar MÂINE, proamărit sau blestemat de noroade,
o clipă'n veșnicie va fi stăpân
și'n palmă-i soarta lumii va tremura ca o frunză.

Când mâna-i nevăzută o nouă filă va'ntoarce
în trâmbiți de aur nu va chema mulțimile'n drum
și gemetele lumii nu se va opri să le-asculte.

Uragan deslănțuit ... încleștare de spasm.
Viața. Zâmbet. Moarte ... Făuritor va fi bratul său
ca un bogat ciorchin, legănat de vise și speranțe.

O! rege de-o zi, orb, rege, nepăsător
croit din mistere, lumină și stucium,
ce svon de clopot ne pregătești în taină? ...

P O E Z I I
de
AL. PETRU-SILISTREANU

SPRE DESCOMPUNERE

O cruce 'n cap ...
O cruce 'n sânge ...
Plămânul drept
încet se stânge.

Pe când pe lături
Cioclul Negru
Plânge ...
Plânge ...

ÎN CASA PUSTIE ...

În casa pustie
dracii se plimbă ...
vineţi,
cu fălci în tavan ...

În casa pustie
unde-ades
durerea neagr'o uitam ...

În casa pustie
vin idioţi,
să'ncerce norocul lor ...

În casa pustie
trei șoareci morți ...
țin loc de sacru decor.

§§§

Spuneam mai deunăzi unor profesori la Berlin : ce-mi tot vorbiți de cutare, că-i harnic, că-i activ, că scrie cărți... Zic, stiu eu unu si mai activ, asa-i si zicea: Iliută activu', era la Mărcuta...Dimineata la patru, el în picioare...la fântână...își suflecă mânecile si dăi, scotea apă...găleată după găleată...o vărsa în troacă...Troaca n'avea fund...Se făcea opt... Haide, mă Iliută, de îmbucă si tu ceva...N'am vreme, lucrez... Si năduşea, și-i da înainte și apa se ducea...Era nebun Iliută, da, vorba, era activ ? Era.

(Din "A murit Caragiale" de Octavian Goga)

TÂLMĂCIRI DIN LIRICA GERMANĂ

Poetului si bunului prieten
Ion Sân Giorgiu, duioasă amintire.

PROMETEU
de J. W. von Goethe

Acoperă-ți cerul, o Zevs,
Cu nouri deși
Și joacă-te asemeni copilului,
Ce retează mărăcinii,
Cu stejarii și piscurile munților!

Pământul meu, mi-l lasă însă,
Și coliba mea, ce n'ai nălțat-o tu,
Și vatra mea,
A căreia flacără
Mi-o râvnești.

Nu cunosc nimic, mai amarnic
Sub soare, decât pe voi, o zei!
Vă hrăniți mișelnic
Din jertfe
Și fum de rugăciuni,
Măreția voastră
Și-ați calici, de n'ar fi
Prunci și cerșetorii,
Năuci fără speranțe.

Când eram copil
Nu știam, nimic din toate,
Îmi întorceam ochiul rătăcit
Spre soare, ca și când ar fi fost deasupra
O ureche, să-mi audă tânguirea,
O inimă, ca a mea,
Să se'ndure de cel oropsit.

Cine-mi ajută oare
Împotriva îndrăznelii Titanilor?
Cine mă liberă dela moarte,
Din sclavie?
N'ai sfârșit totul, tu însuți,
Sfântă inimă, învăpăiată?
Tânără și bună, te mistuiai
Înșelată, înălțând rugi de mântuire
Celui ce doarme în slavi?

Să te preamăresc? De ce?
Mângâiat-ai tu oare durerile
Celui ce se trudește?
Curmat-ai tu oare lacrimile
Celui înfricoșat?
Nu m'a făurit bărbat oare
A Tot Putintele Timp
Și veșnicul Destin,
Stăpânii mei și-ai tăi?

Crezut-ai poate,
Că trebuia să urăsc vieața,
Să fug în pustie,
Căci nu se copseseră toate
Visurile înflorite?

Aci, stau eu, și creez oameni,
După chipul meu,
Seminție, asemenea mie,
Să sufere, să plângă,
Să se bucure, să se'nveselească
Și să nu te cinstească,
Ca și mine!

IMN NOPȚII
de Novalis

Mereu trebuie să se'ntoarcă ziua?
Nu se sfârșește niciodată puterea pământească?
Nefericitul freamăt al zilei înghite
Sborul ceresc al nopții.
Nu va arde oare veșnic
A iubirii tainică jertfă?

Măsurat erà
Al luminii timp
Și-al veghii -
Fără timp este însă domnia nopții,
Eternă-i și durata somnului,
O, somn sfânt!

Nu ferici așà de rar
Pe cei ce preamăresc noaptea
În sborul vremii pământești.
Numai neștiutorii nu te cunosc
Și știu că somnul
E umbra,
Ce milos o arunci pre noi
În fiece amurg
Al nopții adevărate.

Nu te simt
În valurile aurii ale strugurilor,
În al migdalului
Minunat profum
Și în al macului must închis.
Ei nu știu,
Că tu ești
Cel ce plutește peste sânul
Gingașei fecioare
Și-i dai fericirea cerească.

Nu simt,
Că din povești străvechi,
Îi întâmpini deschizându-le cerul
Și porți cu tine cheia
Spre lăcașurile fericiților,
Tu, crainic tăcut
Al nesfârșitelor taine.

CÂNTUL DESTINULUI LUI HIPERION
de Friedrich Hölderlin

Vă plimbați, sus, în lumină,
pe pământ moale, fericite genii!
strălucitoare adieri divine
vă mângâie ușor,
ca degetele unei artiste
coardele sfinte.

Fără destin, ca pruncul ce doarme,
respiră zeii,
neatins păstrat
în mugur firav,
vă înflorește veșnic
duhul vostru,
și ochii-vă îndumnezeiți
caută în tăcutele
eterne alburimi.

Dară nouă ne e dat
să nu ne odihnim nicăeri,
cad, pier
făpturile ce suferă
orbește dintr'o clipită
'ntr'alta,
ca apa ce sare ani de ani
din stâncă'n stâncă,
în jos, în neștire.

DUȘMANUL
de Clemens Brentano

Cunosc pe cineva,
pe care n'o iubim.
Știu pe cineva,
care sfărâmă spadele.
Vai! Capu-i veghează în Miazănoapte,
iară picioarele în pulbere,
înainte-i se scutură frunzișul
în jos, spre negrul pământ.
Fără îndurare
pe brațe
poartă lumea șovăelnică;
Moartea, se chiamă,
și sufletele
tremură în fața-i, oaspete înfiorător.

LA ȚĂRMUL MĂRII
de Theodor Storm

Sboară pescărușii prin văzduh
Și amurgu-alene se coboară;
Peste țărmul alb și gol de ape
S'oglindește soarele de seară.

Păsările țipă peste ape
Cenușii, se pierd treptat în zare.
Presărate insule de vis
Stăruiesc în ceața de pe mare.

Și ascult teluricele glasuri,
Care-aduc adâncuri de mister,
Svonuri singuratice de păsări,
Care se ridică înspre cer.

Înc'odată tremură ușor
Și-apoi tace'ncet până și vântul;
Glasuri tot mai tare se aud,
Glasuri care mângâie pământul.

Dupa textul original de
I. G. DIMITRIU

I D E I   O A M E N I   F A P T E

GÂNDURI DE PAȘTE.

... O adiere de vant imi aduce un miros de tamac si acest singur parfum imi deschide larg vanele imaginatiei. Ideile se leaga, se insiruesc : ... miros de tamac, biserica, altar, slujba, moment de adanc misticism, primavara, noapte lina, inviere, si la capatul lantului se ridica, calma, imaginea zilelor sfinte de Paste romanesc.

... Tacere, reculegere; vorbele amutesc; ochii tuturor se intorc spre altar in asteptarea vesnicului innoit spectacol, lumina promisa care va apare. De sute si sute de ani se repeta misterul si totusi in inimi sangele bate tare, rapid, cu infrigurare, cu teama. Brusc, in fata usilor ce se deschid, apare preotul; este acelasi batran preot, dar in acest moment este omul nou, este apostolul, necunoscut al Cinei cea de Taina, care ne aduce deslegarea, lumina ...

Christos a înviat!

... Din mana in mana lumina trece, lasand dara, hranind raul, fluviul luminos al misticei crestine. Suntem multumiti, ca ajunsi in port dupa un drum lung; de-am ghici ce ne masoara soarta pentru mai tarziu, am cere ca timpul sa se opreasca in aceasta noapte de inviere, totul sa impietreasca pe loc, tot ce este fiinta, sa ramana doar in fiecare mana, eterna lumina plapanda a lumanarilor; suntem la noi in tara; in jurul nostru grai romanesc; in care curatenia dupa datini, pe mesele alb asternute, rosul ouelor, galbenul cozonacilor, verdele sperantei. Suntem oameni liberi, suntem la noi, intre noi; in timp ce lumanarile se aprind, ne purificam; timp de o secunda suntem curati, fara ura, fara pacat, si suntem la noi.

... Dece am lasat sa fuga momentul acesta, dece nu l-am priceput, dece nu l-am prelungit ca sa fie si mai adanc brazdat in noi, acum cand ne lipseste, ne saraceste dorul celor de au fost? Dece in fresca acestei amintiri se profila si liliacul inflorit si curtile gospodaresti, pe langa cari treceam in drumul dela biserica la casa? Dece spiritul sintetizeaza atatea notiuni disparate, cari nu gasesc legatura intre ele decat prin rapida asociatiune de idei? Dece cristalizam într'o singura noapte toate amintirile frumoase, inlaturand micimile cari ar putea sa pateze, sa micsoreze grandoarea clipelor trecute? Chiar daca amintirile se confunda, se contopesc, chiar daca alaturam intamplari despartite de ani, mintea le aduna intr'un singur buchet, minunat in culoare, imbatator de toata gama parfumurilor dorurilor noastre.

... Imaginea noua se clarifica, incadrata de marea liniste a naturii. Vad cerul albastru, de un albastru curat, transparent, nori dalbi, pufosi, cum ne inchipuim barbile bunicilor din basme. Livezile inverzite, impodobite de comoara florilor; intre copaci iarba atat de verde, de lucioasa, de proaspata; in gradina primii stanjenei; ici-colo, un boboc de trandafir ca o promisiune de frumusete; in grajdurile proaspat varuite, vacile, boii rumega molcom; iapa, Sura, blanda, ingaduitoare, muncitoare, se odihneste, cu ochii mari, deschisi la continuitatea unui vis necunoscut. Puisorii fragezi, se inghesue in jurul closcelor; in soare, sub dudzii din mijlocul curtii, e umbra si vantul ce adie face sa zburde penelor cocosilor ce pasesc sfatos, masurandu-si regatul.

... In jurul casei plutesc miresme de cozonac, de lucruri bune ...

si ma impartasesc odata cu intreaga natura, cu azima linistei pascale.

VIORELA CIȘMIGIU

ZECE MAI 1952 LA SÃO PAULO.

Si anul acesta Societatea culturala "România" din São Paulo sub presedintia activa a d-lui Augustin Hila a sarbatorit acest moment national al independentei si regalitatii noastre cu deosebit fast.

Pe langa intreaga colonie romaneasca erau de fata o multime de invitati straini: brazilieni si vecini de-ai tarii noastre. Dintre brazilienii invitati s'au remarcat doua personalitati culturale, cari se intereseaza de chestiunile romanesti: prof. univ. Isaac Nicolau Salum, distins filolog, precum si poetul Roque Luzzi.

Presedintele societatii prezinta publicului asistent pe dl I.G.Dimitriu care conferentiaza asupra importantei zilei de zece Mai.

Dl N.Iancu dadu explicarile necesare publicului strain de chestiu-
nile romanesti, intr'o fluenta limba portugheza.
Aduc salutul lor cald si amical delegatii tarilor subjugate de co-
munismul sovietic omagiind România istorica si culturala de totdeauna.
Domnii dr. Boreslaw Tuholski(Polonia), preotul dr. Toth(Ungaria)
si dr. Safirov(Bulgaria) au salutat bravul popor roman loial fata cu ve-
cinii, nobil in actiuni si cari au contribuit la prosperarea altor state.
Le raspunde tuturor Dl Aug.Hila asigurandu-i de bunele intentii ale Ro-
manici de a trai in pace si pentru bunele relatii cu vecinii, astazi si
ei subjugati amarnic de hidra rosie.
Urmeaza productia maestrului Vladescu la timbal,care executa arii
romanesti cu virtuozitate si suflet, Dna Mariana Popescu dela Teatrul Na-
tional din Bucuresti, care recita versuri din Goga, Arghezi si Topar-
ceanu cu mult elan, Dna Inge-Maria Dimitriu, cantareata de opera, care
interpreteaza distins si cald doine din Barbu, Montia si Brediceanu; ma-
estrul Italo Luzzi, pretuitul pianist al Romanilor, care executa arii ro-
manesti din Paschil; dl Ion Roth-Jelescu citeste fragmentul cunoscut din
Satira III-a a lui Eminescu, si micuta Mariana Migdal, care declama ver-
suri portugheze.
Serbarea se incheie prin contributia de totdeauna, frumoasa si ro-
maneasca neaose a dlui Hila(recte Puiul Cucului) care a entusiazmat a-
sistenta cu doua splendide bucati din Montia si Brediceanu.
Publicul a incurajat aceasta frumoasa manifestare nationaladin pri-
begie a Romanilor grupati in societatea "Romania" mereu activa, artistii
cari s'au achitat cu talent si constiinta au trait clipe de neuitat,
iara strainii asistenti nu s'au simtit stingheri si ... straini in Casa
romaneasca, unde au putut vedea lucruri nu usor de vazut pretutindeni.
Activitatea culturala a dlui Hila merita mai mult decat atentia ce-
lor in drept.

"CRITICA"NOASTRA DIN EXIL.

Niciodata n'as fi vrut sa deschid o astfel de problema, care-i oa-
recum delicata si pentru cei ce se cred indrituiti sa spuna cuvantul lor
"definitiv"(daca se poate spune asa ceva!) in foile romanesti din pribe-
gie si pentru publicul rasletit pe tot globul, care vrea sa stie ceva se-
rios despre mersul cartii romanesti. Dar ma determina sa spun aceasta,cu
orice risc, cineva din mine, care nu cere satisfactie, ci doar o preci-
zare. Avem o suma de foi politice informative, cari si-au consacrat pa-
ginile tiparite sau mimeografiate, vietii politice romanesti de peste
hotare(mai ales) facandu-se studii, comentarii, interpretari cat mai e-
xegetice, cronici, dari de seama, toate numai cu scopul de a ... lumina
mintile proaste romanesti, neconvinse inca de ce inseamna politica in ge
neral si politica romaneasca in special. Caracterul foilor politice, ce
fecundeaza bietul nostru surghiun este divers, dupa cum diverse sunt si
principiile, carora oficiaza idolatrii partizani, si care merg pana acol
cu fanatismul lor ca, extermina pe hartie, bine'nteles, pe... adversarii
lor. In aceste foi politice sau semipolitice, se mai face si ... critica
literara.
Am urmarit si noi toate aceste manifestari dela inceputsi pana acum
spre a ne edifica mai bine intr'o problema stiintifica, destul de grea
si pretentioasa, dar tratata cu multa usurinta de noi.
Nu vreau sa aduc citate documentare(necesare in acest caz) ca sa
nu dau loc la vreun ... scandal in lumea"criticilor", sau mai bine zis,
sa evit, pe cat posibil, conflicte in lumea romaneasca din diaspora, car
tinde la o impacare generala, uitandu-se totul si toate...
Voiu lasa doar cateva "observari sau bagari de sama" la cari sa re-
flecteze cei ce-si tortureaza condeiele rezervoare critico-literare pe
la toate publicatiile noastre.
In primul rand, am inaltat un blestem groaznic acelor dascali de
limba romana de pe la liceele noastre, cari au facut doua greseli impar-
donabile:1. n'au lasat corijenti si repetenti ani de-arandul pe unii
dintre elevii lor, cari azi au ajuns... jurnalisti, literati, critici.
2. ca nu au ciocanit la cap de prin cl.4 secundara pe elevii lor, cu ce
iace se chiama arta de a citi, scrie si compune (Infioratoarea orto-
grafie a"criticilor" nostri, m'a impins sa compun o mica brosura cu re-
gule ortografice, dupa normele Academiei Romane, necesara dealtfel si
celorlalti Romani interesati).

De la inceput spunem ca substantivul femenin critică f ce pluralul
critice(deci gresit se intrebuinteaza critici. La fel se zice cititor,
nu cetitor). Mai apoi , a critica inseamna a avea un criteriu absolut o-
biectiv de ordin estetic si psihologic, caruia ii supui cu credinta si .
sinceritate lucrarea unui ins.Un critic adevarat trebuie sa cunoasca per-
fect metodologia critica, psihologia, sa aiba experienta literara, sa po-
sede cultura si limba popoarelor creatoare de literatura universala, sa
aiba pregatire enciclopedica a ramurilor de stiinte si arte , cu care li-
teratura vine in contact, la care sa se adauge un simt artistic personal,
obiectiv, un limbaj academic si foarte mult bun simt. Sa fie un sacerdot
la altarul sau. Ne-am mai permite sa amintim pribegilor criticisai nostri,
ca, intocmai ca si frizeria, cismaria, croitoria, etc., critica este si
ea o meserie, care se deprinde cu timpul, cu un maestru bun, care-ti mai
indreapta condeiul nedibaciu pe ici pe colo, ca sa nu scrii prostii...
Critica insa este o meserie grea, ingrata, de mare raspundere si nu usor
de abordat de orice ins cu stiinta de carte. Pe langa cele spuse mai sus
este cam greu , daca nu ai si un innascut simt al frumosului.
A critica nu inseamna numai decat a lauda sau injura pe cineva(pri-
eten sau dusman, partizan politic sau adversar,etc.). A critica literatu-
ra inseamna a vedea daca avem in fata o opera literara si de ce este li-
terara, ce fel de opera este, indeplineste conditiile cerute de o opera
literara(aflate in orice manual de liceu) ? Daca avem in fata o opera li-
terara buna sa i se faca analiza dupa criteriile stiute si sa se explice
cititorilor, cari asteapta un verdict serios de la un judecator drept si
intelept, de ce este o carte buna. In cazul ca nu este o opera buna, in
limbaj elegant(sa nu ofensezi sensibilitatea artistului) sa precizezi mo-
tivele critice, care te indreptatesc sa declari public aceasta. Daca o
lucrare a unui incepator nu-i destul de consistenta, trebuie sa le spui
toate cu sinceritate si bunatate, nu numai sa nu descurajezi pe un scrii-
tor, poate bun, intr'un viitor apropiat, dar ca sa fii un critic pozitiv,
un adevarat constructor, un animator, in acelas timp chiar, pentru cei
ce-ar vrea pe urma sa te mai intrebe, in particular, fara teama, multe si
pretioase lucruri pentru un critic, daca are in fata-i un scriitor nedi-
baciu inca.
Ce facem noi insa , toti cei ce scriem la revistele tiparite si mi-
meografiate ? Fara sa avem habar de ce este literatura(nici ca arta ,
nici ca stiinta) incepem sa debitam verzi si uscate, sa laudam sau sa po-
negrim oameni si lucrari, cand noi nu suntem in stare sa intelegem este-
tica lui Platon, Schopenhauer sau Croce, habar n'avem de teoriile lui Ti-
tu Maiorescu, n'am auzit de Mihail Dragomirescu, sau n'am rasfoit macar
un volum de superba poezie a criticei lui Eugen Lovinescu. Asa zisele
"cronici" facute uneori de oameni cu pretentii in diaspora noastra neno-
rocita, nu sunt altceva decat modele de ciripeala literara si zeflemele
copilaresti, cari nu spurca in niciun caz pe bietul scriitor. Socotelile
personale , iertare sa avem, n'au ce cauta in condeiul criticului serios.
Credem,ca multe dintre foile noastre ar trebui sa reduca aceste cronici
neliterare si neserioase, cari raman pe hartie si peste ani de zile vor
face deliciul posteritatii. Sa faca mai bine cronici politice, unde ti-e
permis sa spui orice gugumanie. In orice caz ar fi bine ca macar un ceas
pe zi sa faca si domnii recenzenti exercitii de ortografie, stilistica,
sa se osteneasca cu pagini originale din clasicii criticei universale,
sa citeasca in original marile opere ale popoarelor culte, precum si ceva
estetica si metodologie...Poate ca va merge!
In pribegie, noi toti, suntem obligati sa muncim pana la extenuare
pentru cultura noastra amenintata. Tara ne va pretui nu ca ministri seci
la cap si suflet, ci ca oameni de cultura integrala, astazi, cand adeva-
rata valoare si comoara a neamului ne sunt sfaramate. Cand suntem slabi
sa ne ajutam unii pe altii, sa nu ne sfartecam intre noi spre folosul stra
inilor din sanul nostru si din afara noastra.
Sigur, ca marea nenorocire este aceia ca insi fara nicio pregatire ,
cari in tara si-ar fi vazut de treaba lor, astazi debiteaza tot soiul de
aberatii ridicule si vor sa se impuna ca literati, critici sau gazetari...
Destul de dureros, caci totul stropeste biata noastra incercare de a ne
mentine toti in chip onorabil pe meterezele culturii noastre atacate!
Ramai uimit de atata lipsa de bun simt si de rusine si nu mai stii
cum sa califici astfel de indrasneli in ogorul curat pana acum al litera-
turii noastre. Insii cu studii neterminate(nu din vina lor poate) si fara
ocupatii precise s'au transformat peste noapte in venturianii lui Cara-
giale...

Ceiace bate la ochi imediat este nepotrivirea , sau aproximatia vederilor critice ale domnilor recenzenti! Ce va zice posteritatea, cand va citi asupra scriitorului x sau y cate sapte-opt pareri "critice" fireste nedemonstrate, sau poate explicate asa, pasareste? Va râde, pur si simplu. Avem cazuri in diaspora, cand un scriitor este genial dupa unii, talentat dupa altii, "va face treaba buna" spun unii, "n'are talent" zic altii si unii patimasi de tot " mai bine nu se mai nastea". Poftim! Este acest lucru serios? Se poate increde publicul cititor din exil in asemenea categorisiri caraghioase? Sigur, ca nu.

Declar pe constiinta mea, ca nu fac aluzie la nimeni, mai mult, toti facem greseli, atunci cand patima ne innegureaza linistea olimpiana si nu judecam cinstit sufleteste o opera literara(aceasta presupunand ca avem caderea s'o facem, revista nu te obliga negresit sa introduci si cronica nenorocita literara, cand cu aceasta nu te tin s'o faci). Trebuie sa stim ca Maiorescu, Dragomirescu, Lovinescu si chiar Ibraileanu au creat adevarate scoale literare nu cu zeflemea, ci cu rabdare, tact, bunatate, si au scos la iveala talente, pe cari le-au cizelat si le-au dat literaturii ...

In zilele noastre Octav Botez, Pompiliu Constantinescu, Serban Cioculescu, Vladimir Streinu, Sulutiu, ca sa nu mai vorbesc si de altii, ne pot sluji ca modele de corectitudine a meseriei de critic. Si in diaspora avem cat va condeie critice: dl Al. Busuioceanu, personalitate in lumea criticei, si volumul Dsale de pe vremuri Figuri si cărti este o perla a genului, dl Mircea Eliade a scris nenumerate splendide foiletoane asupra cartilor in "Cuvantul" de pe vremuri, au facut cronici judicioase la "Gândirea" si "Universul literar" Vintilă Horia si Ştefan Baciu, dar astazi,din motive ce nu le banuim macar, tac ... Ar fi cazul, cel putin sa ne dea indrumari de cum sa facem critica obiectiva, si noi, criticastrii de astazi. Cineva imi spunea ca se face critica... negativa in zilele noastre, eu i-am raspuns senin, ca multi dintre cei ce fac critica astazi, nu sunt negativisti...

Fiindca vreau sa termin aceasta precizare, mai adaug ceva intru clarificarea problemei noastre.

Am citit unele "critici", in care autorii erau pur si simplu injurati de toate cele, sigur descalificabile prin tocmai sarja ridicula si neseriosa in care s'au ambalat recenzentii; altele ghilotinau pe bietul scriitor sau il flagelau pe nedrept... Nu stii ce sa crezi de asemenea poze.

Mai circula printre noi,nevrednicii intru critica, si eresul ca literatura din exil trebuie sa-si gaseasca inspiratia numai in specificul romanesc, contrariu nu este literatura. Adica alta sfera de inspiratie decat cea patriotica este considerata internationalism literar. Daca sustinem asemenea aberatii apoi ne intalnim pe aceias linie de intelegere a frumosului cu amicii reperisti!

In razboiul pentru neatarnare dela 1877-78, cantat asa de frumos de dulcele si marele Vasilie Alecsandri, si mult mai tarziu de G.Cosbuc, Mihail Eminescu redacta "Timpul". N'a scris niciun vers patriotic macar in acest rastimp, nu este insa Eminescu cel mai mare poet roman si profetul indumnezeit al Neamului? Chestiunea este ca Alecsandri ramane strict Bardul Neamului romanesc, iar Eminescu a trecut granitele Tarii demult sa se aseze in Panteonul lumii literare. Sa fim deci mai prudenti in insulte,aprecieri, dar si in categorisiri, cand nu prea avem caderea sa le facem. (Recomandam tuturor "criticilor " romani din exil, nota lui Cosbuc dela sfarsitul volumului "Fire de tort", editia veche. Vor vedea!)

Si poezia existentialista si cea ultramodernista, si cea tendentionista, ca si cea nationalista(un termen nou: pasunisto-traditionalista este o parte din poezia nepotica dela "Insir'te Margarite, De ce s'o fi gandind confratele parizian asa de acut la ... pasune?) daca au in ele taina poezici, armonia intima a versului simtit, tot poezie este.

Repet, ca aceste ganduri de a sta o leaca de vorba cu domnii colegi cronicari, in calitate de confrate batran, cu mai multa experienta literara, ma chinuesc de mult, dar astazi le-am asternut pe hartie, numai din dragul de a fi de folos, cat de cat, celor ce vor sa faca , cu orice pret critica literara, fara sa se faca de basm.- igd.

RASFOIND LAROUSSE-UL...

Am avut sub ochi ultima editie mica a prea cunoscutei enciclopedii Larousse si intamplator m'am uitat la subiecte romanesti, cari m'au interesat mai mult. Sigur ca multe din ele au fost omise cu tâlc, desi fireste ar fi fost sa nu lipseasca dintr'o lucrare obiectiva si universala ca aceasta. Altele creionate firav. Unele m'au infiorat pur si simplu. Dau u

singur exemplu. La biografia fostului maresal Antonescu, se scrie: il a entraîné son pays contre la Russie(1941). Cum banuesc ca domnul redactor a suferit influenta straina, ii raspundem noi, ca nu viteazul maresal Antonescu a impins in lupta Romania contra Rusiei comuniste, ci Neamul romanesc intreg s'a dus sa lupte contra celui mai mare dusman al lui si-al lumii civilizate, culte si creatoare. Ii mai reamintesc rau informatului redactor ca putea sa scrie ca acest maresal a fost un luptator darz pana la eroica sa moarte contra comunismului, care va sugruma si nobila Franța , daca nu se va trezi din reverie.

Cercetand insa editia mare a Larousse-ului, am vazut lucruri de neiertat, cari nu numai ca indigneaza pe orice Român, dar constituie o inexactitate istoriografica grava pentru prestigiul stiintific al lucrarii. De pilda: Mihail Eminescu, marele poet roman, este aratat ca fiind de origina ... armeana. Cine o fi informat pe distinsul domn profesor H.Grappin redactorul notei, sa scrie astfel de lucruri imaginare?De unde pana unde? Exista unii pseudoistorici literari, cari nu stiu din ce motive supara originea de roman curat, neam de boier mic(caminar, titlu cu care se mandrea si poetul) a lui Eminescu prefacandu-l dupa fantezie: turc, armean , persan, cazac, ucrainian, rutean, ba si suedez. Bine, dar acesti asa zisi istorici literari sunt de rea credinta si intentionat vor ca sa faca din profetul neamului romanesc un strain.

Nu este in intentia mea sa jignesc pe Armenii, cari se vor fi gasind chiar si in refugiu, sau se vor fi strecurat prin comitetele de organizare nationala romaneasca. Doamne fereste! Am avut voevozi cu sange armenesc in vine, am avut ministri armeni, profesori universitari si secundari, diversi intelectuali si artisti buni, etc., dar Eminescu nu este in niciun caz armean. Nu stiu ce placere or fi simtind unii "oameni de stiinta" sa vada in fiecare geniu romanesc un strain. Este oare o jignire deghizata adusa Romanimii in general, ca n'ar fi capabila sa dea din sanul ei celebritati ?

Nu stiu, cum sa fac, dar as vrea ca domnii cari sufla in urechi strainilor informatii gresite intentionat sa sufle si informatii de acestea, cari sunt precise, dar cari nu sunt trecute real in Larousse: ca marele Pierre Ronsard are origine romaneasca, de care el nu s'a sfiit; ca marele bacteriolog Ilie Metchnicov este neam de boier moldovean, ca Nicolae Milescu, mare umanist, diplomat, teolog, filozof si geograf calator, invatatorul lui Petru cel Mare al Rusiei, care a trasat drumul transsiberianului este moldovean din Vaslui(Nici macar nu-i trecut in enciclopedie acel care a uimit prin stiinta lui pe invatatii dela Port-Royal, in schimb la loc de cinste sta epigonul Ioan Canta); ca marele cancelar al Ungariei medievale Nicolae Olahu era tot ... valah, ca neamul Corvinestilor se trage din Ion Voicu ardelean, ca marele diplomat al Greciei moderne a fost Ion Coletti, tot roman, la fel au fost Romani,capitanii cari au luptat alaturi de Lordul Byron pentru independenta Greciei: Marcu Botzaris, ingropat in cimitirul satucului lui drag Cărpiniș si cu Constantin Canaris... Si as mai avea de spus si altii, dar nu mai scriu !

Revenind asupra lui Eminescu, redactorul spune ca in nuvelistica e fara rival. Noi nu stim ceva mai mult afara de Sărmanul Dionis si La aniversara, literatura romana are insa alte nuvele ce pot sta la rand cu cele mai mari creatii europene. Mai departe spune: il a peu produit, la care nu putem raspunde nimic din iubire nesfarsita pentru poetul nostru; sau incapable de se fixer si-i insira ocupatiile genialului nostru poet, asa ca sa reiasa c'ar fi un tărăie-brău. Exprimarea este tare si dureroasa. Credem noi, ca exista o nuanta intre incapabilitate si inadaptabilitate la mediu. Redactorul este precis si rautacios in redarea mortii lui. Nici odata nu se scrie in biografia unui mare om c'a murit nebun, in felul acesta: frappé d'aliénation mentale, périt dans une maison de santé, assommé par un fou. Cred ca redactorul german al Brockhaus-ului a redat mai gingas sfarsitul unui poet atat de scump neamului nostru romanesc: in geistiger Umnachtung.

Am ruga mare pe bonjouristul care induce in eroare cu "preciziuni" odioase pe invatatii francezi, stimati si pretuiti de noi, sa fie atent la redactarea urmatoare a noului Larousse si sa dea cuvenita rectificare. igd.

VICTOR BUESCU

Scriam odata ca mai avem si bucurii, afland prin revistele de specialitate numele Romanilor cari cinstesc Tara, asa ca daca suntem bantuiti uneori de amaraciuni putem sa ne mandrim cu o buna parte dintre academicii nostri. Mi se pare insa ciudat ca nu se vorbeste mai mult despre munca

disciplinata, rodnica si atat de romaneasca a dlui Victor Buescu, colaboratorul nostru.

Doar multumita Dsale, dupa cate stim, suntem cunoscuti in lumea portugheza, ca un popor creator si pentru acest lucru trebuie sa-i fim recunoscatori toti Romanii.

Ne place mult sa-i privim opera Dsale variata: stiinta pura, poezie originala, traduceri.

Clasicist emerit, merita toata atentia, in special, cele doua valoroase lucrari ale Dsale: Les Aratea de Cicéron (Paris, 1941, 404 p.) si Problèmes de critique et d'histoire textuelles (Paris, 1942, 236 p.) ca sa nu vorbim si de alte studii de mare importanta, unde se intalnesc: pura filologie clasica, cu istoria literara si cu literatura comparata asa de pretentioasa.

Trebuie sa evidentiem si manuscrisul Dictionarului româno-portughez, cele 20 de mii de fișe lucrate cu stiinta si pricepere, si atat de necesar nu numai pribegiei noastre. La fel buna Dsale: Método prático da lingua romena, 1943.

Poetul insa, risipeste cu prisosinta versuri calde, romanesti, vibrante si cu o limba sunatoare si imaginativa in "Indreptar", "Vers", "America" si in "Înșir'te Mărgărite". Speram sa vedem un volum pe curand, caci orice nazuinta curata a unui literat este o bucurie pentru noi, o noua caramida la marea casa a culturii romanesti, sfaramata astazi de dominatia asiato-bolsevica.

Marea misiune a dlui Buescu, care onoreaza catedra Dsale si pune nimb de biruinta culturala si noua tuturora este aceea a traducerilor din romaneste in portugheza. Noi suntem incantati de aceasta opera grea, ingrata de traducator, de care nu suntem straini si o pretuim la justa ei valoare.

Dsa a tradus: A floresta dos enforçados (Padurea spânzuraților) a lui Liviu Rebreanu, impreuna cu Celestino Gomes in 1945; Os cardos do Baragan (Scaieții Bărăganului) de Panait Istrati este sugerata lui Antonio de Carvalho care a talmacit-o si pe care Dsa a prefatat-o elogios (de notat ca in româneste n'o avem); la fel A sinfonia fantástica (Simfonia fantastică) a lui Cezar Petrescu, in traducerea lui Rogério Claro. In pregatire, la tipar: A vida no campo (Viața la țară) a lui Duiliu Zamfirescu, in colaborare cu acelas scriitor. Se mai anunta ca vor vedea lumina tiparnitei: Uma carta perdida (O scrisoare pierdută) si Fatalidade (Năpasta) de I. L. Caragiale, cum si A estalagem da Ancutza (Hanul Ancuței) de M. Sadoveanu.

Trei mari opere care-l ridica pe dl Buescu la rangul de misionar cultural al nostru sunt: Recordações de infância (Amintiri din copilărie) de Ion Creangă, la care, credem noi, ca impreuna cu António Ruivo Moushino a lucrat in sudoarea fruntii, avand in fata o opera aproape intraductibila si din care a reusit cu simtul poetic al Dsale sa redea o traducere frumoasa si apreciata de cititorii lusobrazilieni. N'as putea sa nu amintesc însufletita prefata a dlui Jean Boutière, profesor la Sorbona.

Novos contos romenos, ca si Contos romenos sunt bucati traduse de diverse talente portugheze, cari ne cunosc si ne iubesc multumita dlui V. Buescu. Primul volum reuneste 18 prozatori de seama din literatura romana cari sunt talmaciti fericit. Aceasta antologie, chiar daca ar fi rezultanta muncii de cativa ani in cadrul activitatii de seminar binemerita laude si, la fel, organizatorul, prefatatorul si adnotatorul valoros. Nu stiu ce sa evidentiez in cadrul stramt al acestei reviste din aceste perle literare, asa de frumos si constiincios redate.

Impreuna cu poetul Carlos Queiroz, Dsa a prezentat pe Mihail Eminescu in forma bilingva, cu preciziune literara si cu multa grija, calitati cari fac din greaua talmacire a limbii eminesciene, intelegerea textului pentru straini. Noi apreciem nu numai munca, dar si dragostea dlui Buescu de a traduce pe marele nostru poet intr'o limba de mare circulatie, la centenarul poetului.

Am dori traducatorului care are sub ochi ultimele versuri din "Lusiazii" lui Camões, neincercata in romaneste inca, sa mearga pe urmele lui Cosbuc, Murnu, St.O. Iosif si Pillat, ca sa ne daruiasca o capodopera a genului in limba noastra, cu talentul Dsale de poet si om de carte. igd.

PICTORUL-POET BRAZILIAN JORGE DE LIMA.

Cunosc poezia lui Jorge de Lima de destula vreme, inca din primele mele contacte cu lirica braziliana, si vraja ei m'a cuprins ca o "macumba", dandu-mi acea "saudade" (dorul nostru romanesc) de a cunoaste Nord-Estul, cu casele sale coloniale, cu hamacurile si tot trecutul sau, atat de poetic. De curand, am avut fericitul prilej de-a cunoaste pe poetul, pe marele poet brazilian, de a carui pictura se vorbeste atat de mult. In ultimul etaj al unui "edificiu" de unsprezece etaje, Jorje de Lima a creiat cea mai stranie imperechiere de atelier de pictura, salon literar si cabinet medical, fiind unul dintre cei mai cunoscuti si populari medici din capitala Braziliei. La intrare, intr'o imensa sala de asteptare, pacientii, inconjurati de minunate madone in stil baroc, aduse din Bahia, asteapta linistiti, pe poetul care tocmai impartea autografe pe ultima sa culegere de poeme in traducere spaniola. Ambienta acestui etaj, suspendat peste "cidade maravilhosa" (orasul fermecat) plin de cele mai rare picturi din intreaga America latina, de statui de Sfinti asezate pe un patrafir bizantin, pluteste ca o biruinta si ca o afirmare a artei, peste miscarea de furnicar a Avenidei Rio Branco.

L-am gasit pe poet in halatul alb de medic, surazand unui tanar gravor, caruia tocmai ii aratase ultimele sale lucrari. Dupa o indelunga discutie asupra poeziei, (Jorge de Lima va scoate in curand un poem de 12.000 de versuri, unic in literatura Braziliei) poetul ne-a condus in atelier. Printre cele mai moderne aparate de inregistrat curbele cardiace si printre siringi, paleta si culorile asteptau. Calm, Jorge de Lima incepu sa ne arate primele sale lucrari, ajungand apoi la cele mai recente. Pe mine m'a impresionat mai mult unul dintre ultimele sale tablouri, asupra caruia si artistul staruie cu o atentie speciala: un portret cu adolescente, in toate nuantele de roz, albastru si galben. Un alt grup de tinere fete, in care nuantele de albastru se pierdeau in infinitul picturii de-un alb inefabil, facu pe poet sa exclame: "S'ar spune 'Les jeunes filles en fleur', nu?" Intrebarea o pune poetul care a scris:

"O, mon petit Proust
Astăzi obrazul tău de lună
din acest portret frumos de Jacques Émile Blanche
obrazul tău de noptatecă floare
se stinse - - mon petit".

In toata puritatea nuantelor, aceste capete putin triunghiulare au pastrat poezia si sensul coloristic al tineretii. Tehnica in intregime noua, de-a amesteca pasta culorii nu pe paleta, ci direct pe panza, a dus la o armonie poetica a intregei sale viziuni. Clarele imagini, putin ironice, neintelese, oglindind intr'ânsele apusul tropical, in care simfonia portocaliului se lupta cu tipatul rozului, ne priveau. O intrebare, ca de undeva de foarte departe, mi-a venit in minte: Oare Jorge de Lima o fi auzit de Magdalena Rădulescu? Nu, nu auzise, cu toate ca visasera pe meridiane opuse, acelasi straniu vis, rezumarea poeziei picturale, a poeziei-pictura, in alb ...

Faze multe, indelung studiate si temeinic muncite, au ramas in urma artistului, ca orice experiente "stiintifice", care i-au inlesnit evolutia. O faza cubista, alta supra-realista, de un suprarealism care nu aminteste de nici un altul, au dus la aceasta noua poezie a culorii si a unei fragezimi tineresti, atat de greu de intalnit la pictorii-pictori. Un Marcel Proust pur, incantator de pur, si parca altfel interiorizat! Ma gandesc ca in curand o sa pogoare noaptea in acest atelier-laboratoriu, si ca "les jeunes filles en fleur" vor ramane cu visul, insingurate pe malul Guanabarei. Zambeau, iluminate si sigure de visul lor, strajuind portile noptii.

Inca o clipa, si poetul, care este intr'o permanenta cautare de sine, imi spune ca pentru el pictura este fericirea totala, in care ochii, mainile, lumina, vin sa consoleze durerile pe care le ingrijeste zi de zi. Am plecat, in suflet cu imaginea aceasta a lumii lui Jorge de Lima, in timp ce inexorabilul ascensor ne ducea jos, mereu mai jos, tot mai jos - - in lume, Sus, au ramas "les jeunes filles en fleur", in lumina unei luni, rasturnate, cu tot farmecul inegalabil al versurilor poetului:

"Mon petit Proust,
ieși din salonul tău,
vino să vezi lumina mea de lună:
nu e in lume
lumină de lună ca aceasta din pădure."

MIRA SIMIAN

C R O N I C A   L I T E R A R Ă

ALEJANDRO BUSUIOCEANU, "Poemas Patéticos", Colección "Mensajes", Madrid, MCMXLVIII.

Cine vede in domnul Alexandru Busuioceanu doar pe ilustrul esseist, autor al culegerii de studii reunite sub titlul "Ethos", incoronat in 1941 cu premiul "Societății Scriitorilor Români", cine vede in D-sa numai pe marele si cultivatul critic de arta, care a dus, inca de mult, numele Tarii dincolo de hotare, prin cercetarile pe care le-a intreprins asupra lui El Greco si asupra atator mesteri ai colorii, acela de buna seama ca va lumina numai o parte a bogatei si multilateralei Dsale personalitati. Cine nu vede in domnul Alexandru Busuioceanu, in tot ce face si mai presus de toate, pe poet, acela se poate spune, ca nu-l cunoaste si nu l-a sesizat. Poetul, in sensul clasic al notiunii, este prezent in opera esseistului, el vibreaza si in pasiunea cercetatoare a criticului, dand intregei sale personalitati un aer de nobleta. Poet, domnul Alexandru Busuioceanu nu este numai pentru aceasta si prin aceasta; poet este, si pentruca a tradus si a incetatenit in limba romana poemele lui Walt Whitman, intr'o forma, de care nu ne sfiim sa spunem, ca este o re-creare. Poet domnul Busuioceanu este, si pentruca in bogatia de traduceri din Rilke, a daruit literaturii romane unele dintre cele mai perfecte versiuni. Si nu numai poezia lui Rainer Maria Rilke, ci si aceea a lui Hofmannsthal a transpus-o in limba romana, intr'un chip, cum numai un poet, adica un ales o putea face. De aceea, si nu in cele din urma pentru intreaga Dsale tinuta spirituala si umana, domnul Alexandru Busuioceanu este un poet.

Acest poet roman, daruieste literaturii spaniole o carté de poezie, asupra careia niciodata nu este prea tarziu sa se scrie. Cartea a aparut inca in cursul anului 1948 la Madrid, asadar intr'o Capitala de poeti, intr'un oras care a daruit lumii figura nobila a unui Federico Garcia Lorca, poeziile fara egal ale unor Pedro Salinas, Vicente Aleixandre si ale atatora, pe care sa-i numim, nu este locul aici. Noi vrem sa spunem, si o spunem cunoscand valoarea poeziei, ca nu este usor sa cuceresti un loc de poet, intr'un mediu literar ca acela al poeziei spaniole. Procesul pe care a trebuit sa-l asimileze domnul Alexandru Busuioceanu, nu a fost nici usor, nici obicinuit. A fost un proces amar si neobicinuit, acela de a cuceri si de a domina, in adanc, o limba care nu este a poetului. A fost un proces, pe care am putea sa-l numim: a fi de doua ori poet. In vremi normale, fenomenul aproape ca nu intereseaza. Un Charles Adolphe Cantacuzène, o Anna de Noailles, au fost poeti de limba straina, intr'un sens deosebit, fata de intelesul pe care o experienta ca aceea a domnului Busuioceanu o da termenului. Intre un calator de wagon lits, prin nastere, care parcurgea din plictiseala si obicinuinta ruta Bucuresti-Paris, si un calator intercontinental, care - sub semnul Mioritei - a strabatut distanta poetica intre Bucuresti, Madrid, Paris, Lima, Barcelona, scriind o poezie ca aceea cuprinsa in "Poemas Patéticos", este o diferenta de temperament. Pentru un poet ca domnul Busuioceanu, poezia nu mai este joc, ci chemarea cea de toate zilele, care trebuie sa gaseasca drum spre lumina. Este <u>pateticul</u> mesagiu, prin care omul intra in domeniul liricei, cucerind ceeace se parea ca nu-i poate apartine. Dumnezeu nu i-a daruit America lui Cristôfor Columb. Nici domnul Alexandru Busuioceanu nu s'a nascut sub semnul liricii lui Ruben Dario. Dar daca America exista, si daca domnul Busuioceanu este, in lirica spaniola, Alejandro Busuioceanu, asta este de mare importanta, pentruca vremea descoperirilor geografice a trecut - insa a ramas epoca descoperirilor poetice. Scriind o limba spaniola pura, plina de frumuseti poetice, domnul Busuioceanu a devenit un poet si un caz, pentruca nu multi au fost acela, care intrand straini intr'o poezie, au reusit s'o domine. Este culegere de pretioase poeme, aceasta pe care o avem inaintea noastra, venita de pe celalalt tarm al oceanului. Este culegerea de armonii a unui om, care a stiut sa separe de cotidian esenta poetica in mijlocul careia traeste, pentru a darui literaturii spaniole cartea pe care de buna seama nu o putea scrie altul.

Daca am vroi sa dem cateva mostre cititorului, ar fi greu, pentruca nu se pot traduce in limba romana poemele poetului Alejandro Busuioceanu. Ele apartin zonei, careia poetul le-a daruit, zonei in care au fost traite si scrise. Inainte de-a asterne pe hartie aceste randuri, am facut o paralela, comparand lirica romana cu aceea spaniola, asa cum le-a scris domnul Alexandru Busuioceanu. Sunt doua fețe deosebite, doua obraze fara asemanare, ale unui aceluias trup, in care bate aceeas inima: patetica, patetica pana dincolo de vers.

"Con las nubes del Norte venías
niebla y asombro en la sangre" ...

asa a venit in literatura spaniola si versul poetului Busuioceanu: cu nourii dinspre miaza noapte, dinspre nord, cu negura unei istorii, pe care nu este locul sa o discutam. Pe aceasta cale, pe Arges in jos, Spania si-a imbogatit lirica prin versurile aceluia, care in clipa in care Tara ii era ascunsa in neguri, a facut din poezie un mesaj, pe care cei de la Madrid, prin vocea celor mai de frunte critici, il considera "singular".

Insemnam victoria aceasta, stiind cat de mare este limba in care Alejandro Busuioceanu isi scrie poezia.

ȘTEFAN BACIU

RAUL OTERO REICHE, America. Tâlmăcire de Ștefan Baciu; colecția Înșir'te Mărgărite, No. 2. 1952.

Convins ca reorganizarea lumii de maine nu poate fi realizata fara stabilirea unor raporturi spirituale constante intre natiuni, poetul Ștefan Baciu si-a asumat o dificila dar incomparabila misiune: aceea de a stabili o apropiere intre doua spiritualitati, departate in spatiu, dar relativ apropiate in fond, din cauza izvorului comun la care si-au adapat inceputurile. Indiferenta reciproca a constituit in trecut o eroare daunatoare pentru niste natiuni svacnind dă seva acelorasi idealuri, hranind aceleasi elemente estetice, dar desvoltandu-se in medii cu totul diferite. Studiile de apropiere, de comparare a evolutiilor particulare, de analizare a rezultatelor, ar fi constituit un camp vast si mai ales instructiv pentru cercetatorii respectivelor natiuni. Nu s'a facut insa nimic sau mai nimic. Ne-am ignorat cordial.

Ar fi deci cu atat mai trist pentru viitor, daca acum - gasindu-ne raspanditi in mijlocul acestor natiuni latino-americane - nu le-am deschide ochii asupra existentei noastre ca spiritualitate avand aceeasi origine ca a lor, si mai ales, n'am incerca sa le cunoastem in tot ce au ele mai specific, mai de valoare, mai nemuritor ... Ar fi o greseala de neiertat, deoarece nu se stie daca o asemenea ocazie se va mai prezenta vreodata. Si-apoi, sa nu uitam, ca orice incercare de acest gen, va constitui o baza de plecare pentru cercetatorii de mai tarziu intru stabilirea unui lant de relatii permanente, aducatoare de intelegere si apreciere mutuala, de prietenie si respect reciproc.

Plecand dela acest principiu, valabil in orice timp, dar exceptional de eficace in momentul de fata, poetul Ștefan Baciu s'a decis sa faca cunoscuta intelectualitatii romane spiritualitatea extrem de originala a acestor natiuni sud-americane. Prin traduceri alese din operele prime ale tuturor literaturilor marelui continent, nu numai ca se va imbogati patrimoniul de cultura al Romaniei, dar se vor deschide noi orizonturi de cunostinte si cercetari pentru literatura romana.

Acesta-i scopul aparitiei poemului "America" de Raul Otero Reiche, in brosura no. 2 a Cercului Cultural Andrei Mureșianu.

Alegerea poemului a fost mai mult decat fericita, deoarece ne pune in contact imediat cu conceptia originala a liricei moderne sud-americane; cu viziunea cosmica a spatiului de desvoltare a culturii lor; cu simbolismul paganic si fundamental in care se plamadeste o noua civilizatie.

Adorarea netarmurita a autohtonului, intelegandu-se prin aceasta vechea civilizatie a Inzilor, maniera exclusivista si originala a argumentarii, lirismul un pic salbatec, isbucnind parca dintr'o descatusare, dar cu atat mai viguros, sunt caracteristicile unei poezii necunoscute literaturii noastre si chiar literaturii europene.

Studiind aceste caracteristici, aprofundand substratul psihologic al liricei sud-americane si luand cunostinta de varietatea si calitatea acestei productii spirituale, ramai impresionat de perspectivele ce se deschid continentului sud-american in lumea literelor. Un spirit nou, original, viril, isi croieste drum spre inaltimile Parnasului.

Mandru de a fi fecior al acestui continent, autorul poemului ii canta maretiile trecutului si posibilitatile viitorului cu forta si convingerea celui ce crede. Talmacitorul nostru, urmarind fidel nuantele cele mai subtile ale poetului bolivian, reuseste sa imprime poemului in romaneste, suflul acela intim, imperceptibil dar esential, care face dintr'o traducere o opera de valoare egala cu originalul.

Reusita acestei traduceri n'ar fi fost insa posibila, daca talmacitorul n'ar fi fost patruns de-o realitate, aceea de a crede in frumusetea si viitorul liricei americane. Datorita acestei convingeri, eforturile lui se indreapta in mod constant spre punerea in evidenta a acestei lirici igno-

rate; datorita tot acestei convingeri, ne este dat noua romanilor sa gustam inaintea multor popoare de veche cultura, acordurile stranii, destainuirile intime, sentimentele necunoscute, manifestarile originale, ale sud-americanilor.

Ceeace a intreprins poetul Ştefan Baciu e mai mult decat opera de scriitor indragostit de frumos; e opera de adevarat pionier. Speram ca entuziasmul ce-l caracterizeaza nu-l va parasi niciodata.

FAUST BRĂDESCU

CRONICA MUZICALĂ

NELLO MANZATTI

(Un sfert de secol de activitate muzicală)

Nu sunt cel mai indreptatit sa fac portretul lui Nello Manzatti. Indrasnesc insa acest lucru, dintr'un sentiment de sincera admiratie pentru omul care, in ciuda tuturor neplacerilor vietii, a stiut sa se realizeze cu sinceritate si pasiune.

Cunoscut, arhi-cunoscut, apreciat, iubit de publicul romanesc de pretutindenea, compozitorul Manzatti se plaseaza fara efort pe platforma de onoare a spritului si talentului romanesc. Cine l'a auzit vorbind, cine l'a citit, cine i-a ascultat compozitiile, nu mai are nevoie de parerile sau aprecierile altora, pentru a se convinge de puternica personalitate a acestui neobosit luptator si trubadur al neamului nostru.

Sunt insa evenimente pe care nu le putem trece cu vederea si de care trebuie sa profitam pentru a reimprospata amintirile, pentru a reintari simpatiile, pentru a omagia cu entuziasm activitatea constanta a celor ce si-au inchinat viata atat artei cat si neamului lor.

Anul acesta, Nello Manzatti si-a crestat pe rabojul spiritual cel de-al 25-lea an de activitate muzicala. Aproape o viata de om! Si cate furtuni n'au biciuit fruntea acestui nobil si neinfricat bard al sufletului romanesc, nascut si crescut in mijlocul unui secol framantat, in mijlocul unei natiuni sbuciumate, in mijlocul unei generatii svacnind de ideal si jertfa! ...

Inzestrat insa de o dubla calitate, aceea de luptator si de artist, Nello Manzatti a stiut ca putini altii sa le apropie, sa le imperecheze, sa le faca sa tresalte intr' o armonie desavarsita in concordanta cu profundele realitati ale sufletului romanesc. Durerile si aspiratiile neamului, sentimentele si sensibilitatea poporului, i-au fost vesnic izvoare de inspiratie si elan creator. Simtindu-le in carne si'n cuget, puternice ca insasi viata, nu putea sa nu le devie un vajnic interpret, un sensibil si neintrecut cantaret.

Astfel, ca interpret al aspiratiilor neamului, a creat cele mai frumoase cantece patriotice, cele mai indrasnete marsuri, minuni de melodii, de ritmuri si barbatie, ce-au insufletit si vor insufleti mereu tineretul romanesc. Iar ca exponent al sensibilitatii romanesti, ne-a imbogatit patrimoniul muzical cu o seama de melodii, care, desi intrand in categoria muzicei usoare, ne onoreaza, ridicand prestigiul productiilor romanesti de acest gen. Calitatea lor superioara, din toate punctele de vedere, transforma muzica lui Nello Manzatti in adevarate bucati clasice, bucati de concert. Si aceasta se datoreste atat talentului cat si constiintei sale de compozitor, decis sa nu capituleze in fata tendintelor unei epoci de debandada si facilitate. A fost si este unul dintre putinii compozitori romani ce nu-si prostitueaza talentul. Deaceea, intreaga sa opera muzicala poarta pecetea frumosului se-a lucrului facut cu ingrijire si dragoste.

Azi, departe de Tara, mangaindu-si neaua ivita pe tample, isi poarta gandul spre prima romanta, spre prima clocotire a sufletului sau tanar si entuziast. O retraieste, asa cum a simtit-o acum un sfert de veac, asa cum o va simti intreaga viata. Dar, recapitulandu-si munca neobosita, variata, plina de victorii meritate, va putea murmura "Doamne, n'am trăit degeaba".

Sub multe si semnificative aspecte va fi dat viitorului sa cunoasca personalitatea lui Nello Manzatti: povestitorul de sobra si inalta clasa; conferentiarul plin de umor, spirit si inteligenta; talmacitorul in slova rafinata a unei epoci si-a unei mentalitati; cantaretul romantic, nostalgic, al dorurilor si sufletului romanesc ... Atatea si atatea caracteristici, invaluind intr'o armonioasa combinare sufletul celui ce a stiut sa se exteriorizeze cu maestrie si simplicitate.

A suferit fara'ndoiala, a suferit mult in viata sa, deoarece temperamentul sau de luptator si sensibilitatea de artist cu care l'a inzestrat natura, l'au impins totdeauna in inima vietii, a luptelor si-a torturelor fara inteles, acolo unde converg si de unde isbucnesc elanurile creatoare.

Dar lucru foarte interesant in opera lui Nello Manzatti este dualitatea specifica a exprimarii. Operele literare, spicuirile prozaice ale faptelor de toate zilele, exprimate in amintiri, cronici, povestiri, glume, pastreaza un suras in coltul paginilor, o sfatosenie neintrecuta, subliniata doar pe ici pe colea de cateo amara si filozofica remarca. Cine l'ar cunoaste numai din scrieri, ar avea placerea si desfatarea de a aprecia umoristul. N'ar cunoaste insa decat o parte din omul si creatorul Nello Manzatti, latura zambet. Caci in fundul sufletului, in insondabilele ascunzisuri ale fiintei lui, Nello Manzatti pastreaza cu gelozie salbateca cealalta latura, latura sbuciumului continuu si-a dorurilor fara limita. Nicio transparenta nu permite ochiului strein sa patrunda in pretiosul sanctuar sufletesc. Poate numai cuta din coltul buzelor, sceptica si nelinistita, marcheaza vizibil omul care facand sa rada o lume, nu ia in ras viata ce-l inconjoara.

Cu gingasie, in momentele de uitare, de profunda tristete sau de nestapanita bucurie, Nello Manzatti lasa sa picure ca un balsam pentru el si pentru altii, din licoarea fermecata ascunsa in strafunduri.

Atunci canta! ...

Atunci nu mai e pana, nici ochi cercetator, ci suflet pur si coarde de pian ... Atunci asterne in melodii bemolate tot dorul si toata framantarea lui launtrica. Atunci Nello Manzatti se descopera, lasand sa straluceasca latura lui cea mai umana, cea mai personala si'n acelas timp cea mai specific romaneasca.

Si cat de frùmoasa, cat de incantatoare e aceasta latura! ...

Cine nu s'a regasit pe sine insusi, in cel putin una din melodiile, din romantele ce-au incantat atatea generatii? ...

Aici e taina compozitorului Nello Manzatti: cantand pentru sufletul lui si dupa sufletul lui, el canta pentru intreaga romanime.

Avem in fata noastra cel mai recent Caiet de Romante al apreciatului compozitor, intitulat "Nostalgic", dar pastrand in subtitlu prea romanescul: "Zece cântece de inimă albastră". E o adevarata desfatare acest Caiet, in care autorul a adunat cu ocazia celor 25 de ani de activitate muzicala, zece din cele mai remarcabile opere muzicale ale sale, voind prin aceasta sa ne redea, sa ne aminteasca cel putin, atmosfera romaneasca, calda, imbietoare, din care ne-am desprins. Zece cantece de inima albastra, zece melodii scrise pe tipicul sufletului romanesc, capabile sa ne umple golurile, sa ne apropie departarile, sa ne intareasca sperantele ...

"Frumoasa mea cu ochii verzi", una din cele mai minunate romante ale muzicei noastre, alaturi de tristul "Am încercat să uit", de nostalgicul si melodiosul "Mi-e dor", de neuitatul si simbolicul "Vânt de seară", etc. formeaza un manunchi de cantece de o rara valoare artistica si de-o nestimata importanta pentru noi pribegii.

Se simtea lipsa muzicei romanesti scrise. Caietul lui Nello Manzatti pentru voce si pian, e un inceput splendid atat ca gest cat si ca tehnica de imprimare. Speram sa fie imitat si de altii spre binele romanilor si gloria muzicei romanesti.

Mentiune speciala merita "Editura Cartea Pribegiei" de sub conducerea d-lui Grigore Manoilescu, care, onorand pe compozitorul Nello Manzatti prin editarea Caietului, s'a onorat pe sine insasi si-a dovedit inca odata spiritul de inalt patriotism si intelegere care o anima.

FAUST BRĂDESCU

CRONICA MĂRUNTĂ

Felicitam din toata inima pe tinerii casatoriti: Dra Monica Lovinescu, scriitoare si fiica literatului si criticului de seama Eugen Lovinescu si dl Virgil Ierunca, scriitor si redactorul revistei "Caete de dor".

Ambii intelectuali distinsi si incontestabile valori ale scrisului romanesc intemeiaza o familie in vremuri de grea cumpana.

Noi le dorim din suflet romanescul: Sa fie cu noroc! si Dumnezeu sa-i pazeasca de raul lumii.

Materialul, putin cunoscut multora din "Epoca", 1896-1897, a lui Cara
giale, pe care-l prezentam cititorilor nostri in acest numar, ne-a parve-
nit gratie confratelui si colaboratorului nostru, poetul Stefan Ion Gheor-
ghe, caruia ii multumim fratește.

ooooo

Sincera prietena a neamului nostru, Dra Yvonne Goudemand a intreprins o serie de traduceri din literatura romana in cea franceza, dintre care partial au si aparut in Belgia. Este vorba de "Un catâr bine crescut" de NEAGU RĂDULESCU (Phare Dimanche, 2-3-52) si "Un om mare" de MIRCEA ELIADE (Revue générale belge, 15-5-52).

Salutam cordial aceasta activitate a Dsale si-i uram deplina reusita in pregatirea antologiei nuvelei moderne romanesti in limba franceza.

ooooo

SE ADUCE LA CUNOSTINTA CELOR INTERESATI URMATOARELE:

REVISTA "ÎNȘIR'TE MĂRGĂRITE" ESTE BULETINUL CERCULUI CULTURAL "ANDREI MUREȘANU" DIN RIO.

REDACTAREA, RASPUNDEREA MATERIALA SI MORALA, GRIJA APARITIEI, TINUTA REVISTEI FATA CU PROBLEMELE ROMANESTI, RELATIILE CU PERSOANELE DE CULTURA ROMANEASCA - ROMANI SI STRAINI - ETC. CAD IN SARCINA TUSTREILOR REDACTORI, IN MOD EGAL CARI CONDUC SI ACTIVITATEA CERCULUI CULTURAL "ANDREI MUREȘANU".

NICIO DISCRIMINARE NU POATE FI FACUTA SI NICI O DECIZIE NU POATE FI LUATA CU PRIVIRE LA EXISTENTA, TRANSFORMAREA, TRANSFERAREA SAU STINGEREA ACESTEI REVISTE, FARA CONSIMTAMANTUL EXPRES AL CELOR TREI REDACTORI.

TREBUIE SA SE STIE BINE DE TOATA LUMEA CA ATAT CERCUL CULTURAL "ANDREI MUREȘANU" CAT SI "ÎNȘIR'TE MĂRGĂRITE" NU FAC NICI UN FEL DE POLITICA DE PARTID.

SINGURA POLITICA CE-O FACEM ESTE ACEIA A NEAMULUI ROMANESC IN SUFERINTA.

ATITUDINEA NOASTRA ESTE ANTICOMUNISTA PANA LA MOARTE.

NOI NU SUNTEM NICI "GRUP LEGIONAR" SI NICI VREO ALTA FACTURA DE ORICE TENDINTA POLITICA, IAR LUPTA NOASTRA ESTE LUPTA CULTURALA.

SUB PUTEREA CONDEIULUI SI A OBLIGATIEI SCRISULUI ROMANESC PRIMEJDUIT ASTAZI, STAM STRANSI UNITI LAOLALTA SCRIITORI, PURTATORI DE CUVANT ROMANESC PESTE HOTARE SI NE DAM OBOLUL PENTRU NEAM, IN CHIP NECONDITIONAT.

REPETAM CE-AM MAI SPUS DEATATEA ORI IN COLOANELE REVISTEI: DEPARTE DE NOI DESERTACIUNEA DE A AVEA CU TOT DINADINSUL O REVISTA, IN CARE SA BARFIM SAU SA LAUDAM CONFRATII INTRU SCRIS ROMANESC SAU, MAI RAU, SA NE INALTAM MONUMENTE PENTRU NOI INSINE.

NOI NE CONTINUAM MISIUNEA DE SCRIITORI IN EXIL, IN SLUJBA NEAMULUI, CARE ASTAZI SUFERA MARTIRIUL.

NADAJDUIM, CA SUNTEM INTELESI IN TRUDA NOASTRA ROMANEASCA, CU TOATA SILNICIA FELURITELOR INTRIGI, PE CARI LE SIMTIM INCONTINUU SUB TOATE FORMELE, DAR CARORA NU LE RASPUNDEM IN NICIUN CHIP.

ooooo

Unul din evenimentele artistice ale sezonului de iarna la Rio de Ja-
neiro, a fost "Primul Salon national de arta moderna", inaugurat in sala
de expozitii a Ministerului Educatiei Nationale. Intreaga presa brazilia-
na a salutat acest eveniment, pe care si noi il relevam, mai cu seama ca
alaturi de tablourile mesterilor brazilieni, de talia unui Lasar Segall,
Guignard, Santa Rosa, am avut prilejul sa descoperim o lucrare a colabora-
torului nostru, arhitectul Stefan Elefteriadis. Este vorba de aquarela
"Piața în Copacabana", o realizare in care poezia se imbina cu o foarte
serioasa cunoastere a mestesugului.

ooooo

In "Frankfurter Hefte" din Decemvrie 1951 sunt publicate in traduce-
rea minunata germana a colegului nostru de redactie Stefan Baciu versuri
alese din literatura lirica latino-americana. Au fost redate din spaniola
Homero Icaza Sanchez (Panama), Antonio Morales Nadler (Guatemala), Andres
Eloy Blanco (Venezuela) si Jorge Carrera Andrade (Ecuador), iar din portu-
gheza cunoscutul poet mare Augusto Frederico Schmidt (Brazilia) un simpa-
tizant al Romanilor.

Cred ca este o pilda pentru cei ce-ar putea sa faca si mai mult pentru Neam.

ooooo

Ca o mare bucurie a noastra si ca un aport nepretuit nu numai pentru cultura romana, dar pentru o cunoastere mai indeaproape a sufletului latino-americana este revelanta antologie, terminata in manuscris, cu notele biobibliografice necesare, a poeziei contemporane tuturor neamurilor romanice din ambele Americi pe care a intocmit-o cu talent si pricepere confratele nostru Stefan Baciu.

Este unic fapt literar pana acum o prezentare a literaturilor latino-americane in limba noastra si este un adevarat eveniment cultural, datorit unui scriitor, care-si intelege misiunea lui in strainatate.

ooooo

In "Rivista latina", Martie-Aprilie 1952 din Roma se publica sub titlul "Fronte unico della latinità" o dare de seama despre sedinta de constituire a unui "Centro d'azione latina a Roma". Votandu-se motiunea: "una più accresciuta sensibilità verso i pericoli che minacciano la latinità in Romania ed un atteggiamento comune del mondo latino contro i tentavi di slavizzazione ai danni di quel popolo fratello".

Reprezentantii tarilor latine din Europa si America au incredintat presedintia acestei actiuni, prof. Cl. Isopescu dela Univ. din Roma, care "rappresentava veramente davanti ai partecipanti al convegno, la serietà e la solidità di una cultura panlatina ed insieme un motivo di preoccupazione e di tristezza che in questo momento dovrebbero avvertire tutti coloro che hanno un cuore latino: l'oppressione straniera in Romania".

Cu aceasta ocazie Dsa a reamintit si accentuat rostul Cercului Cultural "Andrei Mureșanu" din Rio, care a trimis un "splendid memoriu" Congresului latin din Oct. 1951.

Deci, mai avem si prieteni-sustinatori.

ooooo

In ziarul "America" din 13 Mai 1952 a aparut in traducerea poetului N.W.Newcombe, versiunea poemului liric, capodopera literaturii romane "Miorița" culeasa de V. Alecsandri.

Limba clasica in care este tradusa este impresionant de frumoasa. Poetul a prins ritmul, armonia si taina traducerii unei bucati aproape imposibil de redat corect.

"Miorița" intr'o limba engleza shakespeareana impecabila este o victoria culturala.

ooooo

Amicul Romaniei si autorul unei frumoase monografii asupra lui P. Cerna, profesorul M. Camilucci continua pasiunea sa pentru literatura noastra. In 1950 a dedicat o pagina format mare din "Fiera letteraria" centenarului lui Eminescu. O fotografie si poezii traduse au completat articolul ales. In "Idea" a scris un articol de literatura comparativa intre Eminescu si Leopardi, iar in "Revue de culture européenne" a demonstrat o analogie tematica noua intre Giraudoux si Eminescu.

In "Popolo" a raspuns cum trebuia revistei comuniste a legatiei RPR din Roma "Italia-Romania", asupra autenticitatii literaturii romanesti.

Prietenia lui Camilucci este rodnica si sincera si o salutam cordial.

ooooo

Dra Maria Sofia Silvy si-a trecut doctoratul la Univ. din Roma cu teza despre Sentimentul naturii in poezia lui Coșbuc. Intreaga opera poetica este examinata ca plastica poetica si stilistica, cuprinzand si un capitol despre geografia literara la Coșbuc, lucru destul de rar la noi.

ooooo

Redactia si administratia: Av. Quintino Bocayuva 233, casa 2, Niterói-Saco S. Francisco (Est. do Rio), BRASIL.

Redactorii: I. G. Dimitriu - Ștefan Baciu - Faust Brădescu.